

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "ตัวแปรคัดสรรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่ม
การทำงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัย
ได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและนำมา
เสนอเป็นลำดับดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ลักษณะสำคัญของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521

ลักษณะสำคัญของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

3. แนวนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในระดับ
ประถมศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2535-
2539)

4. แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรคัดสรรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านนักเรียน

4.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

4.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน

4.3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.4 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

4.4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบทางการศึกษาหลายประการที่มีส่วนส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้เป็นที่ได้รับความสนใจอย่างมากในวงการศึกษา เพราะประสิทธิภาพทางการศึกษานั้นสามารถวัดได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่อาจารย์ผู้สอน นักการศึกษา และนักจิตวิทยาให้ความสนใจมาโดยตลอด ทั้งนี้โดยพยายามศึกษาว่า ตัวแปรใดบ้างที่มีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันเป็นแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่ในตนเอง เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ได้ระบุในรายงานการประเมินผลพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2523 ว่า ประสิทธิภาพทางการเรียนนั้น เป็นผลมาจากตัวแปรต่าง ๆ หลายประการ นับตั้งแต่เด็กเกิดมาและเจริญเติบโตในครอบครัวจนกระทั่งเข้าสู่วัยเรียน ตัวแปรที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ตัวแปรด้านคุณลักษณะของนักเรียน ตัวแปรด้านสภาพการเรียนการสอน ตัวแปรด้านสภาพของครู ตัวแปรด้านสภาพโรงเรียน รวมทั้งภูมิหลังทางครอบครัวของนักเรียน

ไอเซน อาร์โนล และมันลี (Eysenek, Arnold and Meili, 1972) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการกระทำที่อาศัยความสามารถทางร่างกายหรือสมอง

จาก Dictionary of Education ซึ่ง คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1973) เป็นบรรณาธิการ ได้อธิบายความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง การเข้าถึงความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางการเรียน โดยปกติพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบให้หรือทั้งสองอย่าง

โจเนท ที สเปนซ์ (Jonet T. Spence, 1983) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า ความสำเร็จจากพฤติกรรมในการทำงานของบุคคล โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่วางไว้ หรือจากความฉลาดของบุคคล

ทอร์สเต็น ฮูเซ็น และ ที เนวิลล์ โปสเทิลท์เวท (Torsten Husen and T. Neville Postlethwaite, 1985) ได้ให้ความเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นค่าที่มีความหมายกว้างขวาง ซึ่งพอจะประมวลได้ว่า เป็นผลสะท้อนของความรอบรู้ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ทักษะและความรู้กำลังพัฒนา

ชวาล แพร์ตกุล (2516) สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง ความสำเร็จ ในด้านความรู้ ทักษะ และสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมอง นั่นคือสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อย 3 สิ่ง คือ ความรู้ทักษะ และสมรรถภาพสนองด้านต่าง ๆ

จากความหมายดังที่นักการศึกษาทั้งหลายกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถภาพต่าง ๆ ของ สมองที่พัฒนาขึ้นหลังจากที่ได้เรียนรู้วิชาต่าง ๆ การพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถ พิจารณาได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ

เดเนียล เอ เพรสคอตท์ (Daniel A. Prescott, 1961) ผู้อำนวยการ สถาบันคันทันว่าเรื่องเด็ก ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อากาศ การ เติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ข้อบกพร่องทางด้านร่างกาย
2. องค์ประกอบด้านครอบครัว (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ในครอบครัว เป็นต้น
3. องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (Cultver and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน เป็นต้น
4. องค์ประกอบด้านพัฒนาการแห่งตน (Self-Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติและแรงจูงใจของนักเรียนต่อการเรียน

5. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและทางโรงเรียน

6. องค์ประกอบด้านการปรับตัว (Self-Adjustment Factors) ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ เป็นต้น

เพรสคอตท์ (Prescott) กล่าวว่า ทั้ง 6 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน บางองค์ประกอบเป็นสิ่งที่ส่งเสริม บางองค์ประกอบเป็นอุปสรรคต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน ถ้าหากว่าองค์ประกอบใดเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ย่อมทำให้นักเรียนไม่อาจใช้ความสามารถได้เต็มศักยภาพของตน

วิลเลียม อาร์ มอโรว์ และคณะ (William R. Morrow and Others, 1961) ได้ทำการศึกษา พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมักจะมีบิดามารดาที่ให้การชมเชยและยอมรับ แสดงความสนใจและเข้าใจเด็กเป็นอย่างมาก และเด็กก็มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว และประพฤติตนตามแบบบิดามารดา ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักจะมีบิดามารดาที่เข้มงวด เข้มงวดกวดขันเด็กจนเกินไป และลงโทษเด็กบ่อย ๆ หรือมีค่านิยมที่ปกป้องหรือผลักดันเด็กมากจนเกินไป และแสดงให้เห็นว่ามีความคาดหวังในเรื่องความสำเร็จอย่างสูง หรือต่ำมากเกินไป

มาเรียน ชริมเมอร์ แอชเวิร์ธ (Marion Schrimmer Ashworth, 1964) ได้ศึกษาเปรียบเทียบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่คาดไว้และต่ำกว่าที่คาดไว้จะมีพื้นฐานแตกต่างกันในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ กล่าวคือ ระดับเศรษฐกิจและสังคม อาชีพ ความมั่นใจในอาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โอกาสที่นักเรียนจะอ่านหนังสือหรือทัศนอาจร โอกาสที่นักเรียนจะศึกษาหรือค้นคว้าด้วยตนเอง และความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมของนักเรียน จากการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามที่คาดไว้ เอาใจใส่ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักเรียน มากกว่าผู้ปกครองที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าที่คาดไว้

3. แรงกระตุ้นจากผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4. อายุ เพศ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนน้อยมาก

5. โอกาสที่นักเรียนจะอ่านหนังสือที่มีคุณค่า และการทัศนศึกษาทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกัน

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เอ็ดเวิร์ด แฟรงเคิล (Edward Frankel, 1962) พบว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครอง ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียน ขาดเรียนบ่อย ทำผิดวินัยมาก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย ผลการศึกษาดังกล่าวตรงกับผลการศึกษาของ เดวิด อี เลวิน (David E. Levin, 1965) ที่ว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นตัวแปรที่สำคัญในการศึกษา โดยเหตุที่ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับเรื่องเจตคติ แรงกระตุ้น และค่านิยม ตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อผลการเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น

เคลาส์ไมเออร์ (Klausmier, 1971) ได้สรุปถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งจัดได้เป็น 9 ประการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการสอนนักเรียนแต่ละคน
  2. เนื้อหาวิชาที่สอนนักเรียนแต่ละคน
  3. คุณลักษณะ และความเพียงพอของสื่อการเรียนการสอน
  4. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ระดับของผลสัมฤทธิ์ ระดับของแรงจูงใจ
- ใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพและมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง
5. คุณลักษณะของครู ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ทักษะการสอน สุขภาพ และมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

6. คุณภาพของพฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน
7. ชนิดของการจัดการเรียนการสอน
8. ปริมาณและคุณภาพของสถานที่ อุปกรณ์ ฯลฯ
9. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชน

บลูม (Bloom, 1976) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ามี 3 ตัวแปร คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ ความคิด (Cognitive Entry Behavior) พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึก (Affective entry behavior) และคุณภาพของการสอน (Quality of instruction) บลูม ได้ให้ความหมายของตัวแปรทั้งสามที่กล่าวมาแล้วดังนี้

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความสามารถทั้งหลายของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน
2. พฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้สึก (จิตนิสัย) หมายถึง สภาพการณ์ หรือแรงจูงใจที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจและทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน โรงเรียนและระบบการเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ทางด้านจิตนิสัยนี้บางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงได้ บางอย่างอาจคงอยู่ได้
3. คุณภาพของการสอน ได้แก่ การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ว่าตนเองกระทำถูกต้องหรือไม่

จากการศึกษาตัวแปรดังกล่าว บลูม (Bloom) ได้สรุปผลการศึกษาไว้ว่า พฤติกรรมทางด้านความรู้ ความคิดของนักเรียน บวกกับลักษณะทางจิตนิสัยของนักเรียน มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนถึงร้อยละ 65 ส่วนคุณภาพการสอนของครูมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนร้อยละ 25 และเหลืออีกร้อยละ 10 เป็นอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ซึ่งมีผลน้อยมากต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนในโรงเรียน

สถิตย์ วงศ์สุวรรณ (2525) กล่าวถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้มี 3 ประการ ดังนี้

1. ตัวผู้เรียน

1.1 วุฒิภาวะ คือ ระดับความเจริญเติบโตสูงสุดของเด็กในระหว่างหนึ่ง ๆ ซึ่งเจริญเติบโตสูงพอที่จะเรียนรู้ได้

1.2 อายุ นักจิตวิทยาพบว่า ยิ่งอายุมากขึ้น ความสามารถในการเรียนจะยิ่งลดลง ความจำไม่ดีเท่าวัยรุ่น แต่ก็มีสิ่งชดเชย เช่น ประสบการณ์ การใช้เหตุผลดีขึ้น การควบคุมอารมณ์ ความสามารถของการเรียนรู้และถึงขีดสุด เมื่อมีอายุ 20-25 หลังอายุ 35 ไปแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้จะลดลงไปเรื่อย ๆ

1.3 เพศ ชายและหญิงมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ทัดเทียมกัน แตกต่างกันที่มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน เนื่องจากประเพณีและสังคม

1.4 ประสบการณ์เดิม ถ้าใครมีความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน จะเรียนเรื่องใหม่ได้สะดวก

1.5 สมรรถวิสัย คือ ขีดสูงสุดของความสามารถของบุคคล

1.6 ความบกพร่องทางร่างกายบางประการ จะเป็นหู ตา ประสาทส่วนใดก็ตามที่มีผลต่อการเรียนรู้มาก

2. บทเรียน ถ้าจะจัดบทเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก ผู้เรียนจะสะดวกขึ้น แต่ทั่ว ๆ ไป มักจะถือเอาเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ผู้เรียนจึงเรียนไม่เต็มที่

2.1 ลักษณะของบทเรียน บทเรียนที่ง่ายและมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน ผู้เรียนย่อมจำได้ดีและเร็วกว่าบทเรียนที่ยาก และไม่มี ความหมาย

2.2 การรบกวน เช่น กิจกรรมมากเกินไป เรียนมากเกินไปจนไม่ได้พักผ่อน เป็นการขัดขวางการเรียนรู้

3. วิธีเรียน

3.1 การฝึกฝน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

3.2 ขนาดของการเรียนรู้ ยิ่งทบทวนมากยิ่งดี

3.3 การท่องจำ จำเป็นสำหรับการเรียนบางอย่าง

3.4 การใช้ประสาทสัมผัสสำหรับเข้าช่วยในการเรียน บางคนต้องอ่านดัง ๆ จึงจำแม่น บางคนชอบฟัง บางคนต้องพูดไปเขียนไปจึงจำได้ดี

3.5 เครื่องล่อใจ เช่น คำชมเชย การให้รางวัล เป็นต้น

จากรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาบาล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษา จากการพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมี 6 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านระบบบริหารการศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรการนิเทศและการติดตามผล งบประมาณ
2. ปัจจัยด้านครูใหญ่ ประกอบด้วย การปฏิบัติงานของครูใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูใหญ่กับบุคคลอื่น วิทย ประสพการณ์ วาระของการดำรงตำแหน่ง
3. ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วย คุณลักษณะของครู ภารกิจของครูและการปฏิบัติหน้าที่ ขวัญและกำลังใจของครู
4. ปัจจัยด้านชุมชน ประกอบด้วย ความเจริญแบบเมือง ท่าเลที่ตั้งของโรงเรียน บทบาทของผู้นำชุมชน การให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน
5. ปัจจัยด้านผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วย ฐานะทางเศรษฐกิจ ทิศนะต่อการศึกษาและอนาคตของบุตร ลักษณะการประกอบอาชีพ แบบแผนการพักผ่อนหย่อนใจ ความอบอุ่นในครอบครัว ความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียน พื้นความรู้เดิม และความพร้อมทางวิชาการ ความตั้งใจเรียนและทัศนคติต่อโรงเรียน การทำการบ้าน และการขาดเรียน
6. ปัจจัยด้านการสอนและการประเมินผล ประกอบด้วย ความพร้อม และความสนใจของครูผู้สอน วิธีสอน เนื้อหาที่สอน การใช้เวลาในการสอน และการวัดผล

นอกจากผลการวิจัยซึ่งเกี่ยวกับองค์ประกอบ หรือตัวแปรทางการศึกษา ที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งได้มีการศึกษาอย่างกว้างขวางแล้ว จากผลการประชุมคณะที่ปรึกษาโครงการนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาในเอเชีย (APEID) ของยูเนสโก ครั้งที่ 9 เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2527 ที่กรุงเทพมหานคร (อ้างถึงใน สิริพร บุญยานันต์, 2528) ก็ได้เสนอให้ประเทศสมาชิกที่สนใจ พิจารณาดำเนินโครงการนวัตกรรมร่วมเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษา โดยที่ประชุมได้กล่าวถึงตัวแปรที่สามารถช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6 ประการ ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมในเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
2. การใช้กลวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึงวิธีการสอน การใช้สื่อ และการประเมินผล

3. การเตรียมครูให้พร้อมทั้งทางด้านความรู้ และความสามารถ เจตคติ และ ความไวในการสังเกตรับรู้

4. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

5. การบริหารการศึกษาและการนิเทศการศึกษาที่ดี

6. การมีสุขภาพ พลานามัย และภาวะโภชนาการที่ดี

ตัวแปรต่าง ๆ เหล่านี้ มีประเทศที่รับดำเนินการตามโครงการดังกล่าวในปัจจุบัน จำนวน 8 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งแต่ละประเทศจะนำไปปรับปรุงให้เข้ากับ สภาพความเป็นจริงในประเทศของตน เพื่อศึกษาผลที่มีต่อการเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป

จากผลการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ความสำเร็จ ในการเรียนของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ มากมายที่สามารถใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปรคัดสรรที่ คาดว่ามีความเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งได้แก่ ตัวแปรคัดสรรด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อม ทางบ้านของนักเรียน และ ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

2. คุณลักษณะสำคัญของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ในหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้แบ่งมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้มี 5 กลุ่มประสบการณ์ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย และ คณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิต และสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และ การดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและ สร้างลักษณะนิสัย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ
ในการทำงาน และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
และวิชาชีพเพื่อการดำรงชีวิต เพื่อให้โรงเรียนเลือกสอนอย่างใดอย่างหนึ่งในชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 และ 6

จากมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่มดังกล่าว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
ได้กำหนดอัตราเวลาเรียนในแต่ละระดับชั้นไว้โดยประมาณ ดังนี้

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประมาณ
ร้อยละ 50 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประมาณร้อยละ 35 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6
ร้อยละ 21 ของเวลาเรียนทั้งหมด

2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประมาณร้อยละ
15 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประมาณร้อยละ 20 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ประมาณ
ร้อยละ 21 ของเวลาเรียนทั้งหมด

3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประมาณร้อยละ 25
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประมาณร้อยละ 25 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ประมาณร้อยละ 17
ของเวลาเรียนทั้งหมด

4. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประมาณร้อยละ 10
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประมาณร้อยละ 20 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ประมาณร้อยละ 30
ของเวลาเรียนทั้งหมด

5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ประมาณร้อยละ 16 ของ
เวลาเรียนทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีอัตราร้อยละของการเรียนการสอน
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 10 ของการเรียนการสอนทั้งหมด
เนื่องจากในระดับนี้เด็กยังเล็กมาก ความพร้อมทางประสาทตาและมือยังมีน้อย และอัตรา
เวลาเรียนของกลุ่มประสบการณ์นี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับจนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่
5 และ 6 จะมีอัตราเวลาเรียนเป็นร้อยละ 30 ของเวลาเรียนทั้งหมด ซึ่งเท่ากับเวลาเรียน
300 ชั่วโมง หรือ 900 คาบ จากเวลาเรียนทั้งหมด 1,000 ชั่วโมง หรือ 3,000 คาบต่อปี

ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นี้ นักเรียนต้องเรียนงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่างเป็นงานบังคับ งานละ 200 คาบ รวม 600 คาบ ที่เหลืออีก 300 คาบ เป็นงานเลือกจากแขนงงานดังกล่าว เวลาเรียนสำหรับเนื้อหางานเลือกแต่ละแขนงไม่เท่ากัน มากน้อยตามลักษณะของเนื้อหาวิชา วิธีเลือกเรียนงานต่าง ๆ โดยหลักการเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด แต่ในทางปฏิบัติแล้วโรงเรียนคงต้องเป็นผู้เลือก ทั้งนี้เพราะการสอนเนื้อหาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน ครู และท้องถิ่นเป็นสำคัญ (สุทธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิกษ์, 2525)

ปรัชญาการสอนของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

1. เพื่อให้เกิดความรู้ เจตคติที่ดีต่อการทำงาน โดยเริ่มตั้งแต่ภายในบ้านและโรงเรียน
  2. เพื่อมุ่งให้เกิดทักษะในการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ตามวัยและระดับชั้น
  3. เพื่อมุ่งให้ทำงานต่าง ๆ เป็นและถูกต้องตามกระบวนการทำงานเพื่อสร้างกิจนิสัยที่ดีงาม และได้ผลตามเป้าประสงค์
  4. เพื่อทำงานด้วยวิธีประหยัดเวลา แรงงาน วัสดุ และเงิน
  5. เพื่อวางรากฐานการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจของแต่ละบุคคล และความต้องการของท้องถิ่น
  6. เพื่อสร้างคนให้มีความสามารถ มีคุณภาพ เป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติ
- (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528)

จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์พื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานและการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพตามความถนัด และความสามารถของแต่ละคน ดังนั้นหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังนี้

1. ให้มีความรู้และความสามารถในการทำงานที่เป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต
  2. ให้สามารถแสวงหาความรู้ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันได้
  3. ให้มีความรับผิดชอบ ชยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ รู้จักฟังตนเอง มีวินัย รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
  4. ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงานและเห็นคุณค่าในงานที่ทำ
  5. ให้มีหลักในการทำงาน ทำงานอิสระและงานที่ทำร่วมกับผู้อื่นอันเป็นผลให้เกิดความเจริญส่วนตนและส่วนรวม
  6. ให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพทั่วไป และมีความนิยมชมชอบ สนับสนุนการใช้สินค้าไทย
  7. ให้สามารถผดุงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ และขนบธรรมเนียมที่ดั้งเดิมของไทย
- (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

จากจุดประสงค์ทั่วไปดังกล่าวข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ากลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ค่านิยม และนิสัยรักการทำงาน และเป็นพื้นฐานแก่ผู้เรียนในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้จากประสบการณ์จากการเรียนการสอนตามหลักสูตรไปใช้เป็นพื้นฐานในการทำงาน และประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้

โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันภายในกลุ่มวิชา โดยยึดด้วยของผู้เรียนเป็นหลักจัดเป็นช่วง คือ ประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประถมศึกษาปีที่ 3-4 และประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้กำหนดเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนหนึ่งเป็นงานบังคับ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ทุกคนต้องเรียน อีกส่วนหนึ่งให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เลือกเรียน เพื่อเป็นการสำรวจตัวเองว่ามีความสนใจ ความถนัดและความสามารถในเรื่องใด ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการที่จะประกอบ

อาชีพต่อไปในเบื้องหน้า โดยทั่วไปแล้ว หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพมุ่งให้ผู้เรียน มีประสบการณ์ 3 ด้านคือ

1. ประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน เป็นประสบการณ์ของงานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การปิดกวาด เช็ดถู การประกอบอาหาร การปลูกต้นไม้ ซึ่งจะทำให้เกิดจินตนาการที่ดีในการทำงาน
2. ประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน เป็นประสบการณ์ที่เป็นความรู้และทักษะพื้นฐานของกระบวนการทำงานทุกงาน เช่น การออกแบบ การเลือกวัสดุ และเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ การประกอบ การตกแต่ง ซึ่งเป็นการทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็นไปตามขั้นตอนตามลักษณะของงาน
3. ประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน เป็นความรู้ทักษะพื้นฐานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงาน ความรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ความรู้ในเรื่องมารยาทเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้เกี่ยวกับการค้าและธุรกิจ ความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอาชีพ

ประสบการณ์ทั้ง 3 ด้านนี้ นอกจากจะช่วยส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการทำงานแล้ว ผู้เรียนยังจะได้รับการฝึกฝนให้มีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานพร้อมกันไปด้วย เช่น ความขยัน อดทน ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เป็นต้น (ศิริลักษณ์ และคณะ, 2527) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุสิต สวัสดิภาพ (2526) ซึ่งศึกษาเรื่อง "ความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนทดลอง" พบว่า หลักสูตรการทำงานและพื้นฐานอาชีพสามารถเสริมสร้างเจตคติในการทำงานให้แก่เด็กได้พอสมควร และการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพยังสามารถเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานอีกด้วย

ลักษณะเนื้อหาของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ประกอบด้วยงานสำคัญ 3 งาน คือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดลักษณะของงานทั้ง 3 งานดังนี้

1. งานบ้าน เป็นงานที่ปลูกฝังกิจนิสัยที่ดี ฝึกให้เด็กมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานภายในบ้าน รู้จักการทำความสะอาด การจัดบ้าน การเลือกอาหาร การปรุงอาหาร ตลอดจนสามารถเลี้ยงดูเด็กและทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกเครื่องแต่งกาย ตามความเหมาะสมได้

2. งานเกษตร เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมให้เด็กนำความรู้ที่เกี่ยวกับการเกษตรไปพัฒนาอาชีพและครอบครัว ตลอดจนท้องถิ่น การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัว และวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ให้มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกษตรที่ทันสมัย

3. งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานพื้นฐานที่เกี่ยวกับงานช่าง โดยสามารถนำวัสดุในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นของเล่น ของใช้ สามารถใช้เครื่องมือทำงานได้อย่างถูกต้อง และปลอดภัย ตลอดจนเก็บรักษาเครื่องมือ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

งานที่กล่าวมาแล้วเป็นงานพื้นฐาน ซึ่งเรียนติดต่อกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 นอกจากนี้จะมีงานเลือก (บังคับเลือก) เพิ่มเติมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความกว้างขวาง และมีทักษะและประสบการณ์ดังนี้

1. งานซื้อขายและบริการ เป็นงานที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้บริโภคที่ดี คือ รู้จักการเลือกซื้อและมีทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการค้าขาย การใช้บริการ การให้บริการด้านต่าง ๆ ที่เป็นงานอาชีพ งานซื้อขายและบริการนี้ ได้จัดไว้ในแขนงงานเลือกเท่านั้น

2. จรรยาบรรณและระเบียบกฎหมายที่ควรทราบ เป็นความรู้ต่าง ๆ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพต่าง ๆ ที่นักเรียนควรรู้

3. งานเลือก เพื่อเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะในงานแต่ละประเภท ให้เกิดความชำนาญยิ่งขึ้น เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ เมื่อนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หากไม่มีโอกาสได้เรียนต่อในชั้นสูง ความรู้และทักษะที่ได้รับในระดับนี้จะใช้เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการประกอบอาชีพได้ การเลือกประเภทของงานแขนงต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความสามารถของเด็ก ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นด้วย

จะเห็นได้ว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มีงานสำคัญที่เป็นงานพื้นฐานที่นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ต้องเรียนทุกคน 3 งานด้วยกันคือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ และงานช่าง ซึ่งงานดังกล่าวเหล่านี้หลักสูตรได้กำหนดจุดประสงค์เฉพาะของแต่ละงานไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังได้กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ตามลักษณะของเรื่องหรืองาน โดยคาดว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเรื่องหรืองานนั้น ๆ แล้วจะเกิดความคิดรวบยอด ตามที่มุ่งหมายไว้ (สมาน งามสนิท, 2525)

สรุปได้ว่า จุดประสงค์ที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นั้น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานและเตรียมเยาวชนในการที่จะประกอบอาชีพต่อไปข้างหน้า ทั้งนี้เพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน (วิโรจน์ วัฒนาเนตรกุล, 2530) หลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนด้วยการปฏิบัติจริง ทำจริงให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงอย่างจริงจัง มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน อันได้แก่ มีความขยัน อดทน ประหยัด มีความสุจริต ซื่อสัตย์ รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมในปัจจุบันกำลังต้องการ ดังนั้นเมื่อเยาวชนได้รับการปลูกฝังค่านิยม และคุณสมบัติที่สังคมต้องการ การพัฒนาประเทศก็ย่อมที่จะพัฒนาไปได้อย่างและรวดเร็วขึ้น

ลักษณะของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

จากการที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ประกาศใช้เพื่อจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของชาติมาเป็นเวลากว่า 10 ปีแล้วนั้น ในปัจจุบันสภาพสังคมและเศรษฐกิจความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปมาก กอปรกับได้มีงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของหลักสูตรหลายประการ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทันต่อเหตุการณ์ และได้ทดลองใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร ในปีพุทธศักราช 2533 ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษา ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงพัฒนาขึ้นมานั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายส่วนด้วยกัน เช่น จุดหมายของ

หลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรบางส่วน วิธีการวัดผล การประเมินผลและการติดตามผล บางส่วน (เช่น ผลการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ไม่นำมาเป็นเกณฑ์ตัดสินการเลื่อนขั้น แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม) เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

ในส่วนของหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ กระทรวงศึกษาธิการได้ พัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเช่นกัน ซึ่งหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2533 นี้มีสาระสำคัญดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

จุดประสงค์

กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักงาน เป็นประโยชน์ของการทำงาน ทำงานเป็น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิต ที่พึ่งตนเองได้ และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน และงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
2. มีทักษะในการใช้มือ เครื่องมือ และมีทักษะในกระบวนการทำงาน ทำงานอย่างมีแผน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามควรแก่วัย
3. มีนิสัยที่ดีในการทำงาน และรู้จักพึ่งตนเอง
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการปรับปรุงผลงาน และกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

เนื้อหาของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ทางกระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงใหม่ ในปี 2533 ได้จัดเนื้อหาของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเป็น 3 งานด้วยกัน คือ

1. งานบ้าน เป็นงานที่ทำได้ด้วยเรื่องมารยาทต่าง ๆ ภายในบ้าน การปิดกวาด เช็ดถู การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ การทำ-จัดอาหารคาว-หวาน และเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ตลอดจนการดูแลช่วยเหลือเด็ก
2. งานเกษตร เป็นงานที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการขยายพันธุ์ พืช-สัตว์ การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือทางการเกษตร
3. งานเลือก ประกอบด้วยงาน 2 ประเภท คือ งานประดิษฐ์และงานช่าง กับงานอื่นที่ควรเลือกเรียน งานเลือกให้เลือกสอนตามที่เห็นว่าสมควร และตามที่หลักสูตรกำหนด

การเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตามหลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2533 นี้ ได้กำหนดระดับชั้นเรียนออกเป็น 3 ช่วง เช่น หลักสูตรเดิม คือ ประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประถมศึกษาปีที่ 3-4 และประถมศึกษาปีที่ 5-6 แต่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 และประถมศึกษาปีที่ 3-4 จะเรียนรู้เนื้อหา กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันเฉพาะระดับความยากง่ายของเนื้อหา ที่เพิ่มขึ้นตามวัย และประสบการณ์ของผู้เรียน ส่วนในระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 จะเพิ่มเนื้อหาในส่วนของงานเลือก โดยให้เรียนงานเลือกเพิ่มขึ้นอีก 1 แขนงงานดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ให้เรียนงานบ้าน และงานเกษตรเป็นงานบังคับ และเลือกงานประดิษฐ์และงานช่าง หรืองานอื่น งานใดงานหนึ่งหรือทั้ง 2 งาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ให้เรียนงานบ้านและงานเกษตรเป็นงานบังคับและเลือกงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ หรือเลือกทั้งงานที่นำไปสู่อาชีพและงานประดิษฐ์และงานช่างด้วยก็ได้

สำหรับอัตราเวลาเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพใน ประถมศึกษาปีที่ 1-2 นั้น ให้เรียนร้อยละ 10 ประถมศึกษาปีที่ 3-4 ร้อยละ 20 และประถมศึกษาปีที่ 5-6 ร้อยละ 30 ของเวลาเรียนทั้งหมดตลอดทั้งปีการศึกษา (1 ปีการศึกษามีเวลาเรียนประมาณ 200 วัน หรือ 1,000 ชั่วโมง หรือ 3,000 คาบ โดยกำหนดให้ 1 คาบเท่านั้น 20 นาที) และกำหนดให้แต่ละระดับชั้น เรียนงานบังคับและงานเลือกในอัตราส่วน 2 : 1 ของเวลาเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตลอดทั้งปีการศึกษา

จากการที่หลักสูตรได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
ขึ้นมาใหม่นั้น จึงทำให้รายละเอียดของเนื้อหาบางส่วนของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ
เปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

งานบังคับ

1. งานบ้าน มีรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้น ดังนี้ ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1-2 หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้านการจัดบ้าน การทำความสะอาดบ้าน
อย่างง่าย ๆ การช่วยทำงานบ้าน การรักษาความสะอาดของร่างกายและเครื่องแต่งกาย
การใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทำงานบ้าน โดยเน้นขั้นตอนกระบวนการ และ
นิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้าน
มารยาทภายในบ้าน การทำงานบ้านและการทำความสะอาดบ้าน การรักษาความสะอาด
และการซ่อมแซมเสื้อผ้า การทำ การจัดอาหารคาวหวาน ด้วยวิธีง่าย ๆ ตามสภาพท้องถิ่น
การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทำงานบ้าน โดยเน้นกระบวนการทำงาน ขั้นตอน
และนิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ด้าน
การจัดตกแต่งบริเวณและภายในบ้านตามสภาพ การรักษาดูแลเสื้อผ้าอย่างประหยัด การเลือก
ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูป การแต่งการตามกาลเทศะ การใช้และเก็บรักษา เครื่องมือเครื่องใช้
ทุกวิธี การเลือก การจัด การทำอาหารคาว หวาน และเครื่องมือประเภทผลไม้ การจัดที่
รับประทานอาหารและมารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการต้อนรับแขก และ
การดูแลช่วยเหลือเด็ก ทั้งนี้ให้เน้นกระบวนการ ขั้นตอน และนิสัยในการทำงาน

การจัดการเรียนการสอน งานบ้านควรเป็นการจัดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้
ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการทำงานอย่างมีระบบ มีทักษะในการใช้มือและเครื่องมือ
ในการทำงาน สามารถทำงานตามขั้นตอน กระบวนการทำงานด้วยความรับผิดชอบตามภาระ
หน้าที่ของตน ปรับปรุงงานอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงาน และมีนิสัยรักงาน (กระทรวง
ศึกษาธิการ, ม.ป.ป.)

2. งานเกษตร มีรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละระดับชั้น ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 หลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ด้านการดูแลรักษาพืชและสัตว์เลี้ยง และการใช้เครื่องใช้อย่างง่าย ๆ โดยเน้นทักษะกระบวนการ ขั้นตอนในการทำงานอย่างง่าย ๆ และนิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ในระดับนี้หลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้านการขยายพันธุ์พืชแบบต่าง ๆ การปลูกการบำรุงรักษาการเก็บเกี่ยวผลผลิตจากพืช การเลี้ยงสัตว์ และการบำรุงรักษาสัตว์เลี้ยง การใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในงานเกษตร ประเภทต่าง ๆ โดยเน้นขั้นตอนกระบวนการ และนิสัยในการทำงาน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนมีความรู้ และประสบการณ์ด้านการขยายพันธุ์พืชแบบต่าง ๆ ได้ การทำปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืช การคัดเลือกพันธุ์พืช การคัดเลือกและขยายพันธุ์สัตว์ การป้องกันโรคสัตว์ การใช้และเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ในงานเกษตรต่าง ๆ

การจัดการเรียนการสอนงานเกษตรเป็นการจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์อย่างมีระบบ ทำงานด้านความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ปรับปรุงงานของตนเองอยู่เสมอ และมีนิสัยรักงาน

3. งานเลือก หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้กำหนดเนื้อหางานเลือกไว้ดังนี้คือ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ประกอบด้วยงานเลือก 2 ประเภท คือ งานประดิษฐ์ และงานช่างกับงานอื่น ซึ่งงานอื่นมีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. งานที่ผู้ปกครองหรือท้องถิ่นทำอยู่
2. งานที่นำไปสู่การมีรายได้ตอบแทน
3. งานที่สนใจและส่งเสริมเป็นพิเศษ

การเลือกสอน ให้เลือกงานประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือทั้ง 2 ประเภท ก็ได้ สำหรับรายละเอียดของงานอื่นหลักสูตรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นจัดทำเอง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ประกอบด้วย งาน 2 ประเภท เช่นเดียวกันคือ งานประดิษฐ์และงานช่าง กับงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ ซึ่งงานที่เตรียมไปสู่อาชีพ แบ่งเป็น 5 แขนง คือ

1. งานบ้าน
2. งานเกษตร
3. งานช่างประดิษฐ์
4. งานช่าง
5. งานอาชีพอื่น ๆ

การเลือกสอนงานที่นำไปสู่อาชีพ ให้เลือกโดยคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน การสนับสนุนของโรงเรียน และผู้ปกครอง ความพร้อมของครู ความเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของสังคม

นอกจากนี้แล้ว หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนเลือกสอนงานที่นอกเหนือจากงานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โรงเรียนหรือหน่วยงานการศึกษาของท้องถิ่นต้องจัดทำหลักสูตร และรายละเอียดของหลักสูตรเองตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องเสนอกรมวิชาการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

หลักสูตรแขนงงานเลือกในระดับชั้นต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางไว้อย่างกว้าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสเลือกงานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพมาสอน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและได้รับประสบการณ์ที่ตนเองถนัด ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้สอดคล้องกับความเห็นของนักจิตวิทยา คือ Snyser และ Combs (Snyser และ Combs อ้างถึงใน จิตรรา วสุวานิช, 2531) ซึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนว่า การแนะแนวทางความรู้ ควรให้เป็นไปในทางที่สังคมนั้น ๆ ยอมรับ และคนทุกคนถ้าได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนมีความต้องการจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด นักเรียนจะมีความขยันใฝ่ใจมากถ้าเขาถูกบังคับให้เรียนในสิ่งที่เขาไม่สนใจ และ สุมิตรา คุณานุการ (2520) กล่าวถึงการจัดหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพจะต้องเอื้ออำนวยให้โรงเรียนในท้องถิ่น สามารถดัดแปลงให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของตน และโรงเรียนควรรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับตัวและสามารถทำงานในท้องถิ่นได้ ดังนั้นการที่หลักสูตร ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้จัดหลักสูตรและเลือกสอนงานเลือกที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น จึงเป็นโอกาสที่ดียิ่ง เพราะท้องถิ่นหรือโรงเรียนจะได้สอนงานงานที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการทำงานในอนาคตต่อไป

3. แนวนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพ ในระดับประถมศึกษา
ในแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 (พุทธศักราช 2535-2539)

1. ให้เด็กและเยาวชนในชั้นต้นระดับประถมศึกษาได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะพื้นฐานในเรื่องของการประกอบอาชีพ

2. พัฒนาเด็กทุกคนที่มีอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งเด็กในชุมชนแออัดที่เคลื่อนย้ายตามผู้ปกครองได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตรประถมศึกษา โดยมุ่งเน้นให้มีความรู้ทักษะพื้นฐานทางวิชาการและทางด้านอาชีพที่เหมาะสมกับวัย และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

3. พัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพ โดยมุ่งเน้นกระบวนการให้นักเรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐานในด้านการประกอบอาชีพ ที่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของชุมชน โดยสามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษารวมทั้งผู้ปกครอง ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อไปในด้านอาชีพ

5. ส่งเสริมให้สถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในการพัฒนาทักษะในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะพื้นฐานในด้านงานอาชีพ

6. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพแบบครบวงจร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และรักการทำงาน เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ถูกต้องทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งลักษณะนิสัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำงาน

7. สนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในกลุ่มแรงงานและพื้นฐานอาชีพ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สภาพของทรัพยากร และอาชีพในชุมชน

8. ส่งเสริมให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับชุมชน และให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาด้านอาชีพเกี่ยวกับอาคารสถานที่และบุคลากร

4. แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ

4.1 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านนักเรียน

ตัวแปรด้านนักเรียน ประกอบด้วย เพศ ความรู้พื้นฐานเดิม เจตคติต่อการเรียนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ

เพศ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้จัดโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันภายในกลุ่มวิชา โดยยึดด้วยผู้เรียนเป็นหลักจัดเป็นช่วง คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประถมศึกษาปีที่ 5-6 สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ยังได้แบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ต้องเรียนต่อเนื่อง กับส่วนที่เลือกเรียนตามความเหมาะสมของโรงเรียน ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ได้จัดตามความสนใจของนักเรียนแต่ละวัย แต่ละท้องถิ่น จากผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ พบว่า ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กชายมีความสนใจในงานเกษตรถึงร้อยละ 82.82 เด็กหญิงมีความสนใจในงานบ้านถึงร้อยละ 97.67 เด็กหญิงและเด็กชายให้ความสนใจในงานประดิษฐ์และงานช่างถึงร้อยละ 97.94 และ 95.61 ตามลำดับ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2523ก) และจากการสำรวจความสนใจวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดย จีระ ชัยยุทธยรรยง (2525) ปรากฏว่านักเรียนมีความสนใจในวิชาต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งเพศชายและเพศหญิง เรียงตามลำดับดังนี้ คือ การทำสวนผัก คนตรี การทำสวนไม้ดอกไม้ประดับ การแสดงพื้นฐานงานประดิษฐ์จากไม้ไผ่ หวาย ช่างเขียน งานประดิษฐ์ คหกรรม อาหาร งานพิมพ์ และงานช่างยนต์ ซึ่งพอสรุปได้ว่า นักเรียนทั้งเพศหญิง และเพศชายมีความสนใจหมวดเกษตรกรรมมากที่สุด

จากรายงานการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (2522) ได้ศึกษาเด็กอายุระหว่าง 6-9 ปี ปรากฏว่า วัย และความพร้อมของนักเรียนสัมพันธ์กันดีกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ และในด้านเพศของนักเรียน เด็กผู้หญิงเรียนงานบ้านได้ดีกว่า เด็กผู้ชาย เด็กผู้ชายชอบเรียนงานเกษตรและมีผลการทำงานดีกว่า

เด็กผู้หญิงส่วนงานประดิษฐ์และงานช่าง ผลการเรียนรู้ไม่ค่อยแตกต่างกัน เรียนได้ดีเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ

ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นักเรียนประถมศึกษาสามารถเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพได้ หากจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยต้องคำนึงถึงวัย และเพศของนักเรียนด้วย

ความรู้พื้นฐานเดิม

ความรู้พื้นฐานเดิมเป็นผลการเรียนเดิมที่แสดงถึงประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียน การที่นักเรียนจะเรียนเรื่องต่าง ๆ ได้ดีหรือไม่ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และจากการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านต่างก็สนับสนุนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดิมเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ดังจะกล่าวต่อไป

ในรูปแบบของทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนของ บลูม (Bloom, 1976) ความรู้พื้นฐานเดิมหรือที่ บลูม เรียกว่า "ความสามารถทางปัญญาที่จำเป็นต้องมีมาก่อน" เป็นตัวแปรสำคัญทางด้านคุณลักษณะของผู้เรียน โดย บลูม มีความเชื่อว่าผู้เรียนจะไม่สามารถเรียนรู้ในเนื้อหาใหม่ ได้จนถึงเกณฑ์ที่กำหนด ถ้าหากผู้เรียนขาดความรู้เดิมที่จำเป็นต้องมีมาก่อน แต่ถ้าผู้เรียนมีความรู้เดิมที่จำเป็นอยู่ก่อน เป็นไปได้ที่ผู้เรียนทุกคนจะสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้ และถ้าหากผู้เรียนมีความรู้เดิมแตกต่างกัน ก็จะมีความแปรปรวนมากในระดับของผลสัมฤทธิ์ หรือในจำนวนเวลาที่ต้องใช้เพื่อให้การเรียนรู้ได้บรรลุถึงเกณฑ์ของผลสัมฤทธิ์ บลูม เน้นความสำคัญของความรู้พื้นฐานเดิมมากจึงจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในทฤษฎีการเรียนรู้

ในรูปแบบการเรียนของ เซ็นทรา และ พอทเทอร์ (Cetra and Potter, 1980) กับรูปแบบของผลการเรียนของ สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (Boonruangratana, 1978) ต่างก็มีความรู้พื้นฐานเดิมเป็นตัวแปรในรูปแบบด้วย

ทรงวิทย์ สุวรรณธาดา (2523) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดิมวิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อมา สุนันท์ จันทระ (2526) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 580 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในปีเดียวกัน ประยอม ทวีกาญจน์ (2526) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน และคุณภาพการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดคือ ผลการเรียนเดิมและบรรยากาศในชั้นเรียน สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ร้อยละ 25.02

ทำนุ วงษ์น้อย (2531) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาการทำงานพื้นฐานอาชีพ ครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาอาชีพ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านตัวนักเรียนนั้น นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยในชั้น ม. 2 ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ต่อมา อรวรรณ วัดเอก (2531) ได้ทำการวิจัย ปัจจัยที่ใช้อธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูจำนวน 180 คน และ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 288 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ในปี 2530 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นฐานความรู้เดิม มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรม อาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ที่ผ่านการฝึกงานอาชีพมาแล้วในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2530 จำนวน 166 คน

หลังจากนั้น นรา เทื่อใหม่ (2532) ได้ทำการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ การจัดการนิเทศ การฝึกงานอาชีพ สถานภาพส่วนตัว และภูมิหลังของนักศึกษาฝึกงานอาชีพ กับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกงานอาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่าง- อุตสาหกรรม ในวิทยาลัยเทคนิค เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านสถานภาพส่วนตัว ของนักเรียนนั้น พื้นฐานความรู้เดิมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ในการฝึกงานอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01 ตามลำดับ

นอกจากนั้น ปราณี จำนงเจริญ (2533) ได้ทำการวิจัย การเปรียบเทียบผลการ วิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน เขตการศึกษา 11 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 1,821 คน ครูจำนวน 610 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 44 คน จากกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียน 44 โรงเรียน

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ วอร์ริงตันและแกรนท์ (Worthington and Grant, 1971) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนของนิสิตปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นชาย 1,270 คน และหญิง 990 คน จากการศึกษาพบว่า ตัวทำนาย GPA ในเทอมแรกของนิสิตชั้นปีที่ 1 คือ คะแนนเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษา หลังจากนั้น ฮาลเพออินและแอบรัมส์ (Halperin and Abrams, 1978) ได้ทำการวิจัยเพื่อพยากรณ์ผลที่ได้จากการสอบไล่ครั้งสุดท้าย วิชาเศรษฐ ศาสตร์เบื้องต้น จากนิสิตปริญญาตรีเพศชาย 43 คน เพศหญิง 41 คน ผลการวิจัยพบว่า

ทั้งนิสิตชายและนิสิตหญิง คะแนนสะสมภาคสุดท้ายมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับคะแนนที่ได้จากการสอบกลางเทอมครั้งแรกและการสอบกลางเทอมครั้งที่สอง คะแนนสอบกลางเทอมครั้งแรกมีความสัมพันธ์กับคะแนนสอบกลางเทอมครั้งที่สอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงคาดว่าความรู้พื้นฐานเดิมจะเป็นตัวแปร

เจตคติต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

เจตคติในการเรียนเป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียน เป็นแนวทางที่จะทำให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ อยากรู้ อยากเห็น ในวิชาที่ครูสอน และเอาใจใส่ นึกถึงการเรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเกิดความพอใจ และรู้สึกว่าการเรียนเป็นของสนุก น่ากระทำ และเมื่อนักเรียนเกิดความพอใจในสิ่งที่เรียนก็ย่อมจะขวนขวาย พยายามค้นคว้าหาความรู้ต่อไป คำว่า "เจตคติ" นี้ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ตัวอย่างเช่น

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good, 1959) ได้ให้คำจำกัดความของเจตคติไว้ว่า "เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือหนี หรือต่อต้านสภาวะการณ์บางอย่าง บุคคลหรือสิ่งใด เช่น รัก เกลียดชัง ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น

การ์ดอน ดับบลิว ออลพอร์ต (Gardon W. Allport, 1965) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเจตคติไว้ว่า "เป็นลักษณะความพร้อมทางจิตใจ ตลอดจนประสบการณ์ที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมและกำหนดทิศทางของพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อสถานการณ์นั้นได้รับความสำเร็จ"

เอ เอ็ม ออฟเพนเฮม (A.M. Oppenheim, 1966) ได้กล่าวว่า "เจตคติเป็นสภาวะการณ์ ความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่จะกระทำหรือปฏิบัติในลักษณะที่แน่นอน เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้าที่เหมือนเดิม"

แอล แอล เรอสโตน (L.L. Thurstone, 1967) ได้กล่าวว่า "เจตคติ เป็นการแสดงออกทางด้านผลรวมของความโน้มเอียงและความรู้สึก ความมีอคติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอยู่ในใจมาก่อน ความคิด ความกลัว การบังคับขู่เข็ญ และการลงความเห็นของมนุษย์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เชิดศักดิ์ ไชวสิทธิ์ (2520) ได้กล่าวถึงเจตคติว่า "เจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองสิ่งเร้า นั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการอบรมให้เห็นระเบียบวิธีของสังคม (Socialization) ซึ่งเจตคตินี้จะแสดงออกหรือปรากฏให้เห็นชัดในกรณีที่สิ่งเร้า นั้นเป็นสิ่งเร้าทางสังคม"

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2524) กล่าวว่า "เจตคติเป็นกิริยาท่าทีที่แสดงออกของคนเรานี้มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น วัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคล การวัดเจตคติต้องนิยามากิริยาท่าทีหรือการตอบสนองหลายด้านหลายประการร่วมกันเป็นส่วนรวม"

สุภาพ วาดเขียน (2525) กล่าวถึง เจตคติหรือทัศนคติสรุปได้ว่า "ทัศนคติ หรือเจตคติเป็นขบวนการทางความคิดที่สะสมต่อเนื่องกันมาในเชิงศักยภาพของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมเมื่อถึงโอกาสที่จะกระทำหรือทำกิจกรรมนั้น ๆ ตามวัตถุประสงค์โดยอาศัยเกณฑ์ประสบการณ์เดิม สภาพที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันความคาดหวังที่น่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้และเป็นไปได้ในปัจจุบันและอนาคต ทั้งในด้านเกี่ยวกับส่วนบุคคล และสังคมแวดล้อม"

ยุพิน นพธิกุล (2527) กล่าวว่า "เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอันเป็นสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น บุคคล วัตถุ เหตุการณ์ ฯลฯ ซึ่งความรู้สึกนี้อาจเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ

กล่าวโดยสรุป "เจตคติ" หมายถึง ทำที่ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจาก การที่บุคคลได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น อาจเป็นไปในทางบวก คือ เห็นชอบด้วยหรือสนับสนุน พอใจ หรือเป็นไปในทางสังคม คือ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน ไม่พอใจ คัดค้าน

ลักษณะและองค์ประกอบของเจตคติ

จัม ซี นันแนลลี (Jum C. Nunnally, 1959) ได้แบ่งลักษณะสำคัญของเจตคติ ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เจตคติเป็นสถานการณ์ทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิด และการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางไว้ว่า ถ้าบุคคล ประสบสิ่งใดแล้วบุคคลนั้นจะมีทำที่ต่อสิ่งนั้นในลักษณะอันจำกัด และเจตคติเป็นสถานการณ์ทาง จิตที่มีแนวโน้มค่อนข้างถาวร ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละบุคคลได้สัมผัสประสบการณ์การรับรู้และ ผ่านการเรียนรู้มาก แต่อย่างไรก็ตาม เจตคติอาจมีการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพล ของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ที่อื่น ๆ และ เอ็ม เอช ชอร์ และเจ เอ็ม ไรท์ (M.E. Shaw and J.M. Wright, 1967) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติ สรุปได้ว่า เจตคติเป็นผลจากการ ที่บุคคลประเมินผลจากสิ่งเร้าแล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจใน การที่จะแสดงพฤติกรรม เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม ซึ่ง เจตคติมีทั้งทางบวกและทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าที่จะมามีมาแต่กำเนิด หรือเป็นผลมาจากโครงสร้างภายในตัวบุคคลหรือบุคลิกภาพ เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็น กลุ่มเดียวกันจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เจตคติเป็นสิ่งที่เมื่อเกิดขึ้นแล้วอาจจะเป็นสิ่งที่ถาวร ตลอดไปหรือชั่วคราวก็ได้ เจตคติที่มั่นคงถาวรย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของ บุคคลมาก และการเปลี่ยนแปลงย่อมมีได้ยาก ส่วนเจตคติบางอย่างที่อยู่ในสภาพไม่มั่นคง ก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ ประภาณี สุวรรณ (252๒) ยังได้แบ่งองค์ประกอบ ของเจตคติไว้ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา ได้แก่ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มใน ทางปฏิบัติ คือ ถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติ ตอบสนองในทางที่สนับสนุนหรือคัดค้าน และองค์ประกอบด้านทำที่ความรู้สึกเป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัว เร้าความคิดอีกต่อหนึ่งส่งผลให้บุคคลประเมินสิ่งเร้าว่า เป็นที่พอใจ หรือไม่พอใจ คือ มีความรู้สึกในด้านบวกและความรู้สึกในด้านลบนั่นเอง และสมบุรณ์ ชิดพงษ์ (2519) ได้แบ่ง

ลักษณะการแสดงออกของเจตคติไว้ 3 ลักษณะ คือ เจตคติเชิงนิมาน เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วยชอบ สนับสนุน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับ เจตคติเชิงนิมาน เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมมือ และเจตคติที่เป็นกลางเป็นการแสดงออกที่ไม่เป็นทั้งเจตคติเชิงนิมานและเจตคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบหรือเกลียด

จากรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ เป็นสภาพทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำ เป็นสภาพการทางจิตที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ และในบางกรณีมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เจตคติเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม องค์ประกอบของเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ทางด้านการปฏิบัติและด้านความรู้สึกซึ่งมีทั้งเจตคติเชิงนิมาน เชิงนิเสธ และเจตคติที่เป็นกลาง

เจตคติต่อการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ในการเรียนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น การสร้างเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนกลุ่มประสบการณ์นี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเจตคติของนักเรียนมีผลจากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ตลอดจนคนในชุมชน ดังนั้นทุกฝ่ายควรต้องช่วยกันสร้างเสริมเจตคติให้แก่นักเรียน ซึ่งแนวทางในการพัฒนาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีดังนี้

1. ครูจะต้องจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เพื่อจูงใจให้นักเรียนเห็นว่า การเรียนกลุ่มประสบการณ์นี้เป็นช่วงเวลาที่น่าสนุกสนาน ไม่เคร่งเครียด และได้ประสบการณ์แปลกใหม่
2. จัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนเพื่อให้เข้าใจง่าย เพื่อให้นักเรียนไม่ท้อถอย และสามารถทำงานให้สำเร็จ
3. กำหนดปริมาณงานที่จะให้นักเรียนทำในแต่ละช่วงเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนสามารถทำเสร็จในเวลาเรียนโดยไม่ต้องเอาไปทำที่บ้าน เพื่อให้ นักเรียนได้มี

เวลาเป็นของตนเองอย่างเต็มที่เมื่ออยู่ที่บ้าน หากนักเรียนต้องเฝ้าที่ค้างอยู่ไปทำที่บ้าน ก็อาจเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่ชอบเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

4. ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่า ในสิ่งที่ทำโดยให้นำผลงานไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน
5. ส่งเสริมให้นักเรียนใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุง ดัดแปลงงานที่ทำอยู่ให้ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น
6. มอบงานให้นักเรียนรับผิดชอบ เช่น ดูแลความสะอาดของห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณ เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบทั้งในการดูแลรักษา และการไม่ทำสกปรก หรือทำลายสาธารณสมบัติ
7. กระตุ้นให้นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตามสมควร เพื่อให้นักเรียนฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี หรืออาจจัดให้ทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้รู้จักร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
8. ในด้านค่านิยมและความถนัดในการทำงานของนักเรียนชายหรือนักเรียนหญิงนั้น ครูควรชี้ให้นักเรียนเห็นว่า ในสังคมปัจจุบันเราต้องเรียนรู้และทำงานหลายประเภท โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบ้าน ทั้งเพศชายและเพศหญิงต้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลบ้านทั้งสิ้น (ธีระยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 2527)

ที่กล่าวมาแล้วจะพบว่า เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรด้านเจตคติต่อการเรียนมีดังนี้

แดเนียล ซี นิล นูเอล กิล และเวอร์เนอร์ ทิสเมอร์ (Daniel C. Neale, Noel Gill and Werner Tesmer, 1970) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 6 ชาย 105 คน หญิง 111 คน รวม 215 คน ผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติที่มีต่อวิชาเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ในเพศชาย สำหรับเพศหญิงมีความสัมพันธ์กับวิชาการอ่าน

ลาเบลล์ (Labelle, 1970) ได้ศึกษาอิทธิพลของเจตคติต่อการเรียนต่อ
 สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนเกรด 5 เชื้อชาติอเมริกันกับสเปน อเมริกันกับอังกฤษ
 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในโรงเรียนรัฐบาลในนิวเม็กซิโก จำนวน 882 คน
 แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตัวแปร 4 อย่าง คือ เชื้อชาติ ผลการเรียน อาชีพของพ่อแม่ และ
 เพศ ในกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดซีแมนติค (The Gemantic Differential Instrument)
 การศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า เจตคติในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แต่
 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน ทำให้คนมีเจตคติต่อการเรียนแตกต่างกัน

สมหวัง นิธิยานุวัฒน์ (2526) ได้ศึกษาสาเหตุการลาออกจากมหาวิทยาลัยกลางคัน
 โดยการสัมภาษณ์นักศึกษาที่ต้องออกจากมหาวิทยาลัยกลางคัน จำนวน 161 คน จาก
 5 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศิลปากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2523-2524 ผลการวิจัย
 พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้นักศึกษาต้องออกจากมหาวิทยาลัยกลางคัน คือ การมีเจตคติที่ไม่ดี
 ต่อวิชาเรียน และคณะที่เรียน สาเหตุประกอบอื่น ๆ คือ มีพื้นฐานความรู้และ สติปัญญาไม่ติด
 ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี การแบ่งเวลาไม่เหมาะสม และไม่ศึกษาตั้งใจ เล่าเรียน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า เจตคติต่อการเรียนมีความสัมพันธ์
 กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ศูนย์วิทยพัธพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์การสอน วุฒิการศึกษา จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน
1 สัปดาห์ การได้รับการอบรมทางวิชาการ และคุณภาพการสอนของครู

เพศ อายุ ประสบการณ์การสอน วุฒิการศึกษา จำนวนคาบที่สอน

ตัวแปรทางการศึกษาเกี่ยวกับตัวครู นับเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในงานวิจัยนี้คัดสรรเฉพาะตัวแปรด้านภูมิหลังของครู และคุณภาพทางการสอนสำหรับตัวแปรด้านภูมิหลังของครู พิจารณาจากสถานภาพส่วนตัวของครู ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิการศึกษา จำนวนคาบที่สอน การได้รับการอบรมทางด้านวิชาการ อันจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ภูมิหลังของครูด้านสถานภาพส่วนตัว พิจารณาจากเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพการสมรส (เซวง ซึนประโคน, 2528) ในการพิจารณาการทำงานของครู ครูจะทำงานได้ผลดี ย่อมขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่าง (ธำรงบัวศรี, 2521) ได้แก่ ชั่วโมงในการทำงาน จำนวนนักเรียนที่ครูต้องสอนต่อสัปดาห์ วุฒิของครู ประสบการณ์ของครู สวัสดิการ และสภาวะการทำงานของครู

ตัวแปรด้านเพศของครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น มีผลกระทบบ้าง เนื่องจากครูแต่ละคนก็มีความรู้และความถนัดแตกต่างกันไป ดังผลงานการวิจัยที่ว่า ครูที่สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ร้อยละ 87 เป็นครูสตรี ขาดความถนัดในการสอนงานช่างหรืองานเกษตร ส่วนครูชายก็ไม่ถนัดสอนงานบ้าน (ประมวล เสนาฤทธิ์ และคณะ, 2524) ซึ่งย่อมหมายความว่า เพศของครูมีผลต่อคุณภาพการสอนโดยตรง และมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยอ้อม

สำหรับตัวแปรที่ผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพทางการสอนของครู คือ วุฒิการศึกษา ซึ่งมีผลต่อความรู้ความสามารถของครู ถ้าครูได้รับการศึกษาในระดับวุฒิการศึกษาสูง เช่น ระดับปริญญาตรีหรือโท น่าจะทำให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นอย่างดี และสามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ วุฒิการศึกษาของครูจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่นักการศึกษาให้ความสนใจ และศึกษาเพื่อให้ทราบว่า เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือไม่

จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ หมายถึง จำนวนเวลาที่ครูต้องรับผิดชอบใน 1 สัปดาห์ ซึ่งหากครูต้องรับผิดชอบการสอนเป็นจำนวนคาบเวลามาก ๆ จะทำให้ครูมีเวลาว่างจากการสอนน้อยลง จึงทำให้ครูไม่สามารถจัดเตรียมการสอนและตรวจงานนักเรียนได้อย่างเต็มที่ จะทำให้ผลกระทบไปถึงคุณภาพการสอนของครูอีกด้วย ดังนั้นจำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์จึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่นักการศึกษาให้ความสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีงานวิจัยจำนวนหลายเรื่องที่ศึกษาตัวแปรเหล่านี้

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ สจวร์ต (Stuart, 1978) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านนักเรียน องค์ประกอบด้านครู องค์ประกอบด้านโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์เกรด 8 ในรัฐลุยเซียนา จำนวน 16 โรงเรียน 52 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 1,459 คน และครูที่สอนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ วุฒิการศึกษาของครู หลังจากนั้น ชิม (Shim, 1964) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของครูที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนเกรด 6 จำนวน 127 คน จากโรงเรียนฮาร์ตวาร์ดเคาน์ตี รัฐแมริแลนด์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนกับครูที่ไม่มีวุฒิปริญญามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่มีวุฒิปริญญา และนักเรียนที่เรียนกับครูที่มีอายุต่างกัน ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก

ต่อมา นิวแมน (Newman, 1980) ศึกษาผลของประสบการณ์ในการสอนของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 3 ในโรงเรียน 9 แห่งจำนวน 42 ห้อง ในรัฐเท็กซัสตอนเหนือ โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่วัดทักษะพื้นฐาน (The Iowa Test of Basic Skills) ส่วนประสบการณ์ในการสอนของครูได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 1 ปี, 2 ถึง 4 ปี, 5 ถึง 9 ปี และ 10 ปีขึ้นไป

ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากจะมีความสัมพันธ์ในด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ของนักเรียน ได้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า

ต่อมา โฮมราน (Homran, 1989) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในสาธารณรัฐอาหรับเยเมน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนเกรด 12 จำนวน 509 คน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 18 คน และครูที่สอนนักเรียนเกรด 12 จำนวน 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเพิ่มหรือลดตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า จำนวนคาบที่ครูสอนใน 1 สัปดาห์มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศไทยนั้น พิศเพลิน เขียวหวาน (2521) ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 585 คน ผลการศึกษพบว่าระดับการศึกษาของครูเป็นตัวแปรในด้านองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากนั้น บุญชม ศรีสะอาด (2524) ได้ศึกษารูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,415 คน ในเขตการศึกษา 10 ผลการศึกษพบว่า ระดับการศึกษาของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ต่อมา นนมาศ พัวพิสิฐ (2529) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียนและครูสมรรถภาพทางการเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 400 คน ที่เรียนรายวิชาพื้นฐานอาชีพเกษตรกรรมและช่างอุตสาหกรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 6 และครูที่สอนรายวิชาพื้นฐานอาชีพเกษตรกรรมและช่างอุตสาหกรรม จำนวน 27 คน ผลการวิจัยพบว่า อายุของครู และ

ประสบการณ์ในการสอนและจำนวนปีในการสอนวิชาพื้นฐานอาชีพหลักสูตรใหม่ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หลังจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้ทำการวิจัยประสิทธิภาพของการมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18,364 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10,712 คน ครูที่สอนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5,442 คน จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้งหมด 255 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าระยะเวลาในการประกอบอาชีพของครูวุฒิสูงสุด จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์ และจำนวนครั้งของการอบรมเพิ่มเติมของครู สามารถร่วมกันอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

ในปีถัดมา อรวรรณ วัดเอก (2531) ได้ทำการวิจัย ปัจจัยที่ใช้อธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูจำนวน 180 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 288 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดราชบุรี ในปี 2530 ผลการวิจัยพบว่า จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานพื้นฐานอาชีพต่างกัน

เทพโกศล มูลโธสง (2532) ได้ศึกษาวิจัยสมการที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตการศึกษา 10 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 668 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการสอนของครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปราณี จำนงเจริญ (2533) ได้ทำการวิจัยการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 11 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 1,821 คน ครูจำนวน 610 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 44 คน จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 44 โรงเรียน ที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์หันทุระดับ ผลการวิจัยพบว่า

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์หุระดับแบบ 2 ระดับ ปรากฏว่า จากการวิเคราะห์ ข้อมูลระดับโรงเรียน พบว่าอายุของครุมีผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ประสิทธิภาพในการสอนของครุมีผลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวแล้ว สรุปได้ว่า เพศ อายุ ประสิทธิภาพการสอน วุฒิการศึกษา จำนวนชั่วโมงที่สอนใน 1 สัปดาห์ เป็นตัวแปรที่สำคัญซึ่ง มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การได้รับการอบรมทางวิชาการ

นอกจากตัวแปรด้าน เพศ อายุ ประสิทธิภาพการสอน วุฒิการศึกษา และจำนวน คาบที่สอนแล้ว ตัวแปรที่สำคัญที่คาดว่า ทำให้การสอนของครุบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของ หลักสูตรที่วางไว้ โดยดูจาก ผลผลิต คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ก็คือ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร หรือการได้รับการอบรมทางวิชาการ ซึ่งเป็นวิชาการที่ ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลาย ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการอบรมไว้หลายอย่างต่างกัน ได้แก่

เฟรดดิก เอ ฮาร์บิสัน และชาลส์ เอ เมเยอร์ (Frederick A. Harbison and Charles A. Myers, 1969) ได้ให้ความหมายของการอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการ เพิ่มพูนความรู้ ฝีมือในการทำงาน และความสามารถของบุคคลทั้งมวลในสังคมใดสังคมหนึ่ง

เดล เอส บีช (Dale S. Beach, 1970) ได้ให้ความหมายของการอบรมว่า การอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้บุคคลรู้เรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของ บุคคลไปในทางที่ต้องการ

กัญญา สาร (2517) กล่าวว่า การอบรม หมายถึง กระบวนการที่มีแบบแผน ซึ่งมุ่งหมายพัฒนาการบุคลากรให้มีความรู้ (Knowledge) และความชำนาญ (Skills) เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะขององค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ

สมพงษ์ เกษมลิน (2519) กล่าวว่า การอบรม หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่มุ่งที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานหนึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น

เสนาะ ตีเขาว์ (2526) ได้กล่าวว่า การอบรมเป็นการทำให้ผู้ได้รับการอบรมได้รับความรู้ใหม่ ๆ ได้รับความชำนาญในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา และทัศนคติที่จะปรับปรุงงานหรือเปลี่ยนแปลงงานให้ดีขึ้น

การได้รับการอบรมจึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลากร เพราะการได้รับการฝึกอบรมจะเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะที่จะนำไปสู่การพัฒนางาน การปรับตัว และการป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ในการทำงาน ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม

ในเรื่องของการอบรมครูนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ เช่น

สมบูรณ์ ตันยะ (2524) ได้กล่าวถึงความหมายของการฝึกอบรมครูว่า หมายถึง กิจกรรมทั้งมวลที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพของคณะครู ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นไปได้ทั้งหลักสูตรระยะยาว ซึ่งเมื่อจบการศึกษาแล้วจะได้เพิ่มวุฒิ และการศึกษาหลักสูตรระยะสั้นที่ไม่ต้องการให้วุฒิส่งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การปรับปรุงคุณภาพของครูประจำการ

มานพ กมลนาวัน (2529) ได้สรุปความหมายว่า การฝึกอบรมครู หมายถึง การจัดกิจกรรมและมวลประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อมุ่งพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทัศนคติแก่บุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีสมรรถภาพในการสอนและปฏิบัติหน้าที่ของครูได้ดียิ่งขึ้น อาจจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นหรือระยะยาวก็ได้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า การฝึกอบรมครูหมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ความสำคัญและความจำเป็นของการอบรม

การอบรมเป็นกรรมวิธีที่สำคัญอันจะมีผลนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ดังที่ น้อย ศิริโชติ ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการอบรมไว้ดังนี้

1. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยป้องกันปัญหา
2. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยแก้ไขปัญหา
3. เป็นการสร้างเสริมปัญญาธรรมให้แก่บุคลากร
4. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยประหยัดรายจ่ายในระยะเวลายั่งยืนภายใต้งบประมาณ

อันจำกัด

5. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรเรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์โดยไม่ต้อง

เสียเวลาทำงานปกติ

6. เป็นกรรมวิธีที่ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นระหว่างบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงาน

เดียวกัน

7. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรมีโอกาสพัฒนาท่าที และบุคลิกภาพของตนเอง

8. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพร้อมที่จะ

ทำงาน สามารถตัดสินใจได้คล่องแคล่วว่องไวยิ่งขึ้น

9. เป็นกรรมวิธีที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีพ ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคล

ในหน่วยงานต่าง ๆ

10. เป็นกรรมวิธีที่ช่วยเหลือบุคลากรที่ยังไม่ค่อยมีความพร้อม ความมั่นใจให้มีความพร้อม และมั่นใจในการเข้าปฏิบัติงาน ยิ่งขึ้น (น้อย ศิริโชติ, 2523)

จะเห็นได้ว่า การอบรมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาหน่วยงานทุกประเภท โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษา โดยการให้ครูผู้สอนได้เข้ารับการอบรมเพื่อเป็นการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความสามารถในเรื่องที่ตนเองรับผิดชอบให้มากขึ้น ซึ่งนับมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการสอน ซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การได้รับการอบรมทางวิชาการของครูเป็นตัวแทนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมาน พุแสง (2523) ได้ศึกษาสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมตามโครงการอบรมครู และบุคลากรทางการศึกษาประจำการในวิทยาลัยครู เชียงราย และเปรียบเทียบสมรรถภาพของครูที่เข้ารับการอบรมกับครูที่ไม่ได้รับการอบรม และบุคลากรทางการศึกษาประจำการ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เข้ารับการอบรมกับครูที่ไม่เข้ารับการอบรม มีสมรรถภาพในการปฏิบัติงานโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของครูที่เข้ารับการอบรมมีสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน โดยส่วนรวมสูงกว่าครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม

ลักขณา บรรพกาญจน์ (2523) ได้ประเมินโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิ โดยใช้แบบจำลองชิป (Cipp Model) ผลการประเมิน พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการอบรมครูประจำการที่ไม่มีวุฒิสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรมการฝึกหัดครู และความคาดหวังของครูประจำการ คือ เป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะ ประสิทธิภาพการสอน ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นใช้ในการอบรม ครูประจำการ พบว่า ทฤษฎีการที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรมได้แก่ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้ดำเนินการด้วยความมั่นใจ สถานที่อบรม และเวลาที่ใช้ในการอบรม รวมทั้งอุปกรณ์บุคลากร และงบประมาณ

อาภรณ์ ปรีดาสุวรรณ (2527) ได้ทำการวิจัยติดตามผลการสอนของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ได้รับการอบรมจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการในด้านการสอนสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตรประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูที่ได้รับการอบรมจากโครงการดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่าการนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ หลังจากฝึกอบรมสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอบรม โดยกลุ่มประสบการณ์ที่มีการเปลี่ยนระดับการนำไปใช้มากที่สุดคือ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ รองลงมาคือ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ครูมีความเห็นว่าการฝึกอบรมมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกจริยธรรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ครูได้สร้างสื่อการสอนเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการฝึกอบรม เกี่ยวกับการปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ครูมีความเห็นว่าการตนเองขาดความเข้าใจหลักการที่สำคัญทางเทคนิค ขาดทักษะในการสร้างสื่อการสอน

ชาวส์คอปกรณ สำหรับนักเรียนมีความเห็นว่า หลังจากครูได้เข้ารับการฝึกอบรมแล้ว ครูมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับพอใช้บ่อยครั้งใน 2 ข้อกระทง จาก 20 ของกระทง คือ ให้นักเรียนทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่ม และสังเกตการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของครูว่า หลังการฝึกอบรม ตนเองได้ปฏิบัติพฤติกรรมการสอน 2 ข้อกระทงดังกล่าว อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยครั้ง

เกตุมนี มากมี (2527) ได้ติดตามผลการสอนของครูสังกัดสำนักงานการศึกษา เอกชนจากโครงการฝึกอบรมครูประจำการในการสอนสอดแทรกจริยธรรมตามหลักสูตร ประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูและนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นว่าการนำ เทคนิคต่าง ๆ ไปใช้สอนสอดแทรกจริยธรรมในแต่ละกลุ่มประสบการณ์นั้น เทคนิคที่เปลี่ยน ระดับการนำไปใช้จากไม่ได้นำไปใช้หรือนำไปใช้น้อยเมื่อก่อนการฝึกอบรม แต่หลังจาก ฝึกอบรมแล้ว ครูนำไปใช้บางครั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า การนำเทคนิคไปใช้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรก จริยธรรม ครูมีความเห็นว่า หลังจากการฝึกอบรมครูได้สร้างสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม มากขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรม ครูเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคนิคที่ได้รับจากการ ฝึกอบรมไปปฏิบัติจริงนั้นมีดังนี้ คือ ครูเห็นว่าวิชาที่ตนเองสอนไม่เกี่ยวกับเทคนิคที่ได้รับจากการ ฝึกอบรม นักเรียนไม่มีทักษะในการพูด และจำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป ไม่สะดวก ในการจัดกิจกรรม ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่าหลังจากที่ครูได้รับการฝึกอบรมแล้วมีพฤติกรรม การสอนและสังเกตการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และเพื่อนครู มีความเห็นว่า พฤติกรรมการสอนของครูก่อนการฝึกอบรมครูทำเป็นบางครั้ง แต่หลังจาก การฝึกอบรมแล้วครูนำไปใช้บ่อยครั้ง

ในปีต่อมา อรรวรรณ วัดเอก (2531) ได้ทำการวิจัย ปัจจัยที่ใช้อธิบายผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูจำนวน 180 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 288 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ในปี 2530 ผลการวิจัย พบว่า จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม ต่างกัน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพต่างกัน

จากงานวิจัยดังกล่าวแล้ว ตัวแปรการได้รับการอบรมทางวิชาการของครูผู้สอนกลุ่ม
 การงานและพื้นฐานอาชีพ จึงเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
 นักเรียนด้วย

คุณภาพการสอนของครู

การที่นักเรียนจะได้ประสบการณ์ในโรงเรียนอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ
 ภายในโรงเรียน และตัวแปร ที่นับว่าสำคัญมาก คือ การสอนของครู การสอนของครูที่มี
 คุณภาพจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการในตัวผู้เรียนทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม
 และสติปัญญา ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีบทบาทอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริม
 สิ่งเหล่านี้ในตัวผู้เรียน

มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคุณภาพการสอนของครู ดังนี้
 รุ่งทิวา จักรกร (2527) ได้กล่าวถึงหลักการเรียนการสอนที่ช่วยทำให้เกิดการ
 เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมี 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง (Active Participation) การเรียนรู้จะเกิดขึ้น
 ได้ดีเมื่อผู้เรียนได้มีกิจกรรมร่วมด้วยตนเอง ถ้าผู้เรียนนั่งฟังครูอธิบาย การเรียนรู้จะ
 เกิดขึ้นได้ยาก หรือไม่อาจเกิดขึ้นเลย

2. การได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เหมาะสมและทันการ การเรียนรู้
 จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนรับรู้การกระทำของตน ถ้ารู้ว่ากิจกรรมที่ทำได้ผลก็จะทำต่อไป
 ถ้าไม่ได้ผลก็จะหาสาเหตุว่าเพราะอะไร เพื่อหาทางปรับปรุงให้ได้ผล

3. ให้ผู้เรียนรู้สึกประสบผลสำเร็จ (Success Experience) การเรียนรู้
 จะเกิดขึ้นได้ถ้าผู้เรียนรู้สึกว่าได้รับความสำเร็จ ทำได้ถูกต้อง เพราะถ้าผู้เรียนทำกิจกรรมใด
 แล้ว ทำผิดอยู่ร่ำไป ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกท้อถอย เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน เพราะ
 ฉะนั้นครูผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมเพื่อให้เรียนพอจะสามารถทำได้ มิให้ยากเกินไปจนเกิด
 ความท้อถอย แต่ก็ไม่ง่ายจนเกินไป การสร้างความรู้สึกสำเร็จนั้นเป็นการเสริมแรง
 (Reinforcement) อาจทำได้หลายวิธี เช่น การยอมรับความคิดเห็น การยกย่องชมเชย

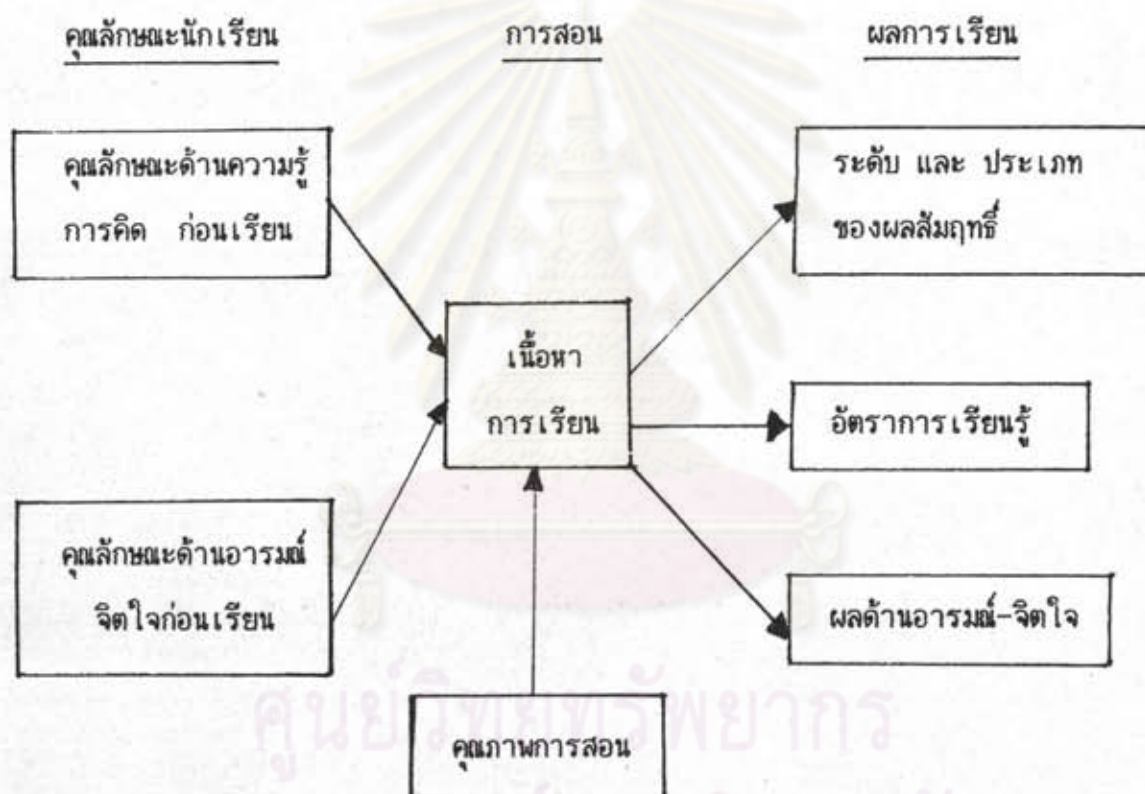
4. สอนทีละขั้น (Gradual Approximation) คือ เรียนเป็นขั้นตอนย่อย ๆ ค่อย ๆ นำไปสู่การบรรลุพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายสุดท้าย โดยให้ผู้เรียนสามารถทำสำเร็จ และมีกำลังใจอย่างเรียนต่อไป

ก่อนทำการสอน ครูควรศึกษาการสอนลักษณะต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณาวางแผน เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่ง สุนิน บุญชูวงศ์ (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดีสรุปได้ดังนี้ คือ

1. มีการส่งเสริมให้นักเรียนให้เรียนด้วยการกระทำ จึงจะเป็นการเรียนที่ให้ประสบการณ์ที่มีความหมาย
2. มีการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนด้วยการทำงานกลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. มีการตอบสนองความต้องการของนักเรียน
4. การสอนให้สัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนและวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรเป็นอย่างดี
5. มีการใช้สื่อการสอน เพื่อสร้างความสนใจ และช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น
6. มีกิจกรรมให้นักเรียนทำหลายอย่าง โดยให้ลงมือปฏิบัติจริง และดูแลผลการปฏิบัติของตนเอง
7. มีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ ด้วยการซักถาม หรือให้แสดงความคิดเห็น
8. มีการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน
9. มีการใช้การจูงใจ ในระหว่างการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นและชี้แนวทางให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจในการเรียน และการทำงานกิจกรรมยิ่งขึ้น
10. มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย ด้วยการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับครู
11. มีการสร้างความสนใจก่อนลงมือทำการสอนเสมอ
12. มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา โดยวิธีการต่าง ๆ

ปี ค.ศ. 1976 บลูม (Bloom, 1976 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2524) ได้เสนอรูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียน มีข้อตกลงเบื้องต้น 2 ประการ คือ ประการแรก พื้นความรู้เดิมของผู้เรียน ที่จะช่วยยกระดับการเรียนรู้ให้สูงขึ้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนได้แตกต่างกัน ประการที่สอง คุณลักษณะของแต่ละคนและคุณภาพการสอน เป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคน และทั้งกลุ่มมีระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น รูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ของ บลูม มีดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนของ บลูม

จากรูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม มีองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อระดับและประเภทของผลสัมฤทธิ์ อัตราการเรียนรู้และคุณลักษณะด้าน อารมณ์ จิตใจ คือ คุณภาพการสอน ซึ่ง บลูม ให้นิยามคุณภาพของการสอนว่า เป็นเรื่องของการจัดการเรียน ประกอบด้วยคำชี้แนะ (Clues) หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และงานที่ต้องให้นักเรียนทำอย่างชัดเจน การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเสริมแรง

(Reinforcement) หมายถึง การชมเชย คำทักท้วง หรือข้อความสนับสนุน ให้เหมาะสมกับ ผู้เรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการแก้ไขข้อบกพร่อง (Feedback/Corrective) การให้ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การวินิจฉัยและแจ้งให้นักเรียนทราบว่าตนเองบรรลุ การเรียนรู้ในจุดประสงค์ใดบ้าง ส่วนการแก้ไขข้อบกพร่อง เป็นกระบวนการและกิจกรรม ที่ใช้เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยยึดตามข้อมูลย้อนกลับนั้น

รูปแบบการเรียนรู้ของบลูมของผลการเรียนที่ครอบคลุมไปถึงผลทางด้านอารมณ์ และจิตใจ ซึ่งเป็นผลมาจากคุณภาพของการสอน ซึ่งถ้าครูสามารถจัดการเรียนการสอน อย่างมีคุณภาพแล้ว จะมีผลต่อการพัฒนาอารมณ์และจิตใจของนักเรียน อันจะมีผลสืบเนื่องไป ถึงการมีบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนได้เช่นกัน

กู๊ด (Good, 1983) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพการสอนที่มีผลต่อการเรียน การสอนของนักเรียนไว้ว่า การสอนอย่างตั้งใจจริง และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด รวบรวมของสิ่งที่สามารถอธิบายความหมายไว้อย่างชัดเจน จัดกิจกรรมการสอนได้อย่าง เหมาะสม ได้เตรียมการสอนและเอาใจใส่ในการสอนเป็นอย่างดี จะมีต่อผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียน

คุณภาพทางการสอนของครู อาจขึ้นอยู่กับ คุณลักษณะและสมรรถภาพของครูผู้สอน ซึ่งมีผู้ศึกษาและเสนอคุณลักษณะ และคุณภาพของครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ที่พึงมี (ณรงค์ เสียงประชา, 2515) ดังนี้

1. ครูช่างความมีฝีมือในระดับสูง และรอบรู้ในงานอาชีพของตนทุก ๆ ด้าน และสามารถสารถทักษะ และมีมือของตนได้
2. จะต้องรู้จักจัด และบริหารโรง ฝึกงาน
3. จะต้องรู้เป้าหมายของการศึกษา และสามารถดัดแปลงแก้ไข และการจัด ประสบการณ์ให้แก่เด็ก
4. จะต้องมีความสามารถในการสร้าง และการใช้อุปกรณ์การสอน
5. สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่นักเรียน
6. สามารถประเมินความเจริญของงาน ความรู้ ความสามารถของนักเรียน

7. มีความรู้เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ
8. เข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาการของเด็ก
9. มีความรู้เกี่ยวกับเซาว์ และความถนัดของเด็กตลอดจนการสอน
10. รู้ถึงความแตกต่างระหว่างอัตบุคคล
11. รู้ถึงหลักการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ได้ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับคุณภาพการสอน มีดังนี้

โดลาน (Dolan, 1980) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลด้านคุณภาพของการสอน การเข้าร่วมในโครงการในโรงเรียนของผู้ปกครอง และสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลต่อ คุณลักษณะด้านอารมณ์หรือความรู้สึก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนเกรด 6 สองกลุ่ม กลุ่มแรก จำนวน 346 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งอยู่ในตัวเมืองที่มีคุณภาพของการสอนสูง ผู้ปกครองเข้าร่วมในโครงการของโรงเรียนเป็นอย่างดี และการดำเนินโครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่วนอีกกลุ่ม มีจำนวน 247 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียน ที่จัดทำโครงการหลายโครงการ แต่ไม่มีความต่อเนื่องของโครงการ ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการสอน การเข้าร่วมโครงการ และการสนับสนุนของผู้ปกครอง ล้วนมีอิทธิพลต่อ ผลการเรียนรู้เป็นอย่างมาก และยังมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะด้านอารมณ์หรือความรู้สึกอีกด้วย

นูนาน (Nunan, 1982) ได้วิเคราะห์รูปแบบการเรียนในโรงเรียนของนักเรียน เกรด 7-10 ในประเทศอังกฤษ จำนวน 2475 คน ผลการศึกษา พบว่า สภาพการเรียน วิทยาศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยภาระงานของครู การมีส่วนร่วมในการสอน การเสริมแรงและการให้ผลป้อนกลับ เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของ ประสิทธิภาพในการเรียนได้

บุญชม ศรีสะอาด (2524) ได้ศึกษารูปแบบผลการเรียนโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,415 คน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการสอนของครู มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งโดยทางตรง ซึ่งสอดคล้องกับ ปาจารย์ วัชวัลลค์ (2527) ศึกษาถึงอิทธิพลขององค์ประกอบด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม

ทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 617 คน ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเช่นกัน

ประนอม ทวีกาญจน์ (2525) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .220

วาสนา พัทธสาลี (2527) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางด้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 364 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่ และ 542 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มตัวแปรด้านสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน (บรรยากาศในชั้นเรียน, คุณภาพการสอน) มีค่าระหว่าง .22 ถึง .34

ต่อมา เทพโกศล มูลโธสง (2532) ได้ศึกษาสมการที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขตการศึกษา 10 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 668 คน ในเขตการศึกษา 10 พบว่า คุณภาพการสอนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ ประเสริฐ เตชะนะราเกียรติ (2532) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านนักเรียน องค์ประกอบด้านครู สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 649 คน และครูจำนวน 21 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก

1 โรงเรียนขนาดกลาง 5 โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 2 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการสอนไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า คุณภาพการสอนของครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียน

ประกอบด้วย รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้ นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญมากและมักจะทำการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นจึงขอกล่าวถึงตัวแปรเหล่านี้พร้อมกันไปด้วย ดังนี้

ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน เป็นตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องทางสถิติปัญหา แต่มีความสำคัญและอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี หรือไม่ดีก็ได้ ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา การส่งเสริมการเรียนรู้ของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เหล่านี้ล้วนมีส่วนที่จะส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งถ้าหากสิ่งเหล่านี้กลายเป็นอุปสรรคในการเรียนของนักเรียนคนใด ก็จะทำให้ผู้นั้นไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนเท่าที่ควร

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง สภาพทางการเงินหรือรายได้ของบิดามารดาสำหรับการใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งได้มาจากการประกอบอาชีพของบิดามารดา ล้วนเป็นตัวแปรที่นักศึกษายอมรับว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องออกไปทำมาหากินเมื่อเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นเหตุให้บิดามารดาไม่ค่อยมีความสนใจ หรือเอาใจใส่บุตรของตนได้เต็มที่ ส่วนใหญ่จะให้บุตรหลานอยู่กับพี่เลี้ยงหรืออยู่ตามลำพัง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจน บิดามารดาไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนมากนัก ดังนั้นโอกาสที่เด็กอาจประพฤติตนเสื่อมเสียอาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้

นิภา นิธยาน (2530) ได้สรุปถึงความสำคัญของสภาพเศรษฐกิจทางครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน จากการศึกษาวิจัยต่าง ๆ สรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวของเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม เด็กที่ปรับตัวได้ดีมักมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง อิทธิพลที่มีต่อการปรับตัวโดยตรง คือ วิธีการที่บิดามารดาใช้ในการควบคุมอารมณ์ของเด็ก ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามฐานะเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งทำให้เด็กมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน ส่วนอิทธิพลทางอ้อม หมายถึง การที่เด็กเปรียบเทียบฐานะของตนกับเพื่อนฝูงวัยเดียวกัน อาจทำให้เกิดปมด้อยต่อตัวเด็กได้ทางหนึ่ง ซึ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวทั้งสิ้น

อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินทร์ ชูชม (2530) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านเกี่ยวกับความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีผลการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ซึ่งสภาพความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวแยกกล่าวได้เป็น 2 ประการ คือ

1. สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ในแต่ละครอบครัว จะมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันบางครอบครัวมีสมาชิกมากน้อยไม่เท่ากัน บางครอบครัวพ่อแม่แยกกันอยู่ หรือเลิกร้างกันไป บางครอบครัวพ่อแม่ประพฤติดันไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร เป็นเหตุให้เกิดปัญหาตามมาต่างกันไป จึงไม่ค่อยสนับสนุนการเรียนของเด็กเท่าที่ควร ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้เกิดความแตกต่างกันในระหว่างเด็กที่ต่างครอบครัวกันออกไป

2. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ปัจจุบันนี้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับทุกประเทศ ประเทศไทยเองก็ประสบปัญหาเช่นกัน ปัญหาดังกล่าวมีหลายอย่าง เช่น ทุกคนต่างแย่งกันทำมาหากินมากขึ้น เพื่อจะได้เงินมาดำรงชีพ จึงไม่ค่อยมีเวลาสนใจ เอาใจใส่บุตร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและสังคมได้เช่นกัน

ถ้าจะพิจารณาถึงผลของความผิดเคืองทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการศึกษา จะเห็นว่ามียุทธิน้อยไม่น้อย เด็กที่มีโอกาสได้เกิดมาในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดี ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนมาก พ่อแม่มักจะส่งเสริมให้เรียนสูง ๆ เพื่อจะได้มีอาชีพที่ดีในภายหน้า และในขณะที่กำลังเรียนอยู่ก็จะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านอุปกรณ์การเรียน เงินค่าใช้จ่าย เสื้อผ้าอาหาร ของใช้ที่จำเป็น ส่วนเด็กที่อยู่ใน

ครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสที่จะเรียนก็มีน้อย เพราะพ่อแม่ไม่มีทุน หรือถ้าได้เรียนแล้ว ก็ยังต้องประสบปัญหาอีก คือ ต้องพบกับความขาดแคลนต่าง ๆ ไม่มีเงินใช้จ่ายอย่างเพียงพอ ดังที่ นววิพรรณ หลิมวัฒนา (2532) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า รายได้ เศรษฐกิจของครอบครัวเป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษาไม่ว่าระดับใดจำเป็นต้องใช้ปัจจัยทางการเงินเป็นส่วนส่งเสริม และสนับสนุน เพื่อให้สามารถศึกษาได้สำเร็จตามความต้องการ

ระดับการศึกษาของบิดามารดา

ดังกล่าวแล้วว่า บิดามารดาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อนักเรียนมาก เพราะเป็นผู้มีบทบาทในการให้การสนับสนุน ดูแลเอาใจใส่ความเป็นอยู่ และการเรียนของนักเรียน และถ้าหากบิดามารดาของนักเรียนจบการศึกษาในระดับต่างกัน จะมีผลทำให้การปฏิบัติต่อนักเรียนของบิดามารดาเหล่านั้นแตกต่างกันด้วย บิดามารดาที่มีการศึกษาสูงจะมีความคุ้นเคยกับวิธีการศึกษา สามารถแนะนำวิธีเรียนแก่เด็กของตน ดังที่ฮูแซค (Hushak, 1977) กล่าวว่า ยิ่งบิดามารดา มีระดับการศึกษาสูงเท่าใด ยิ่งมีทักษะทางวิชาการที่สามารถสอนลูกของตนเท่านั้น บิดามารดาที่จบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จะมีหลายทัศนคติที่คล้ายครูในโรงเรียน ครูในโรงเรียนจะเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีความสามารถคล้ายกับบิดามารดาที่บ้าน บิดามารดาที่มีการศึกษาน้อยกว่า จะมีทักษะทางวิชาการที่ตน สามารถสอนลูกน้อยกว่าสำหรับเด็กที่บิดามารดาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือต่ำกว่า ครูเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีทักษะจำนวนมากที่เด็กหาภายนอกโรงเรียนไม่ได้ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า นักเรียนที่บิดามารดา มีการศึกษาสูง จะมีโอกาสที่จะได้รับการเรียนรู้ วัธีเรียน การแก้ปัญหา และความรู้ต่าง ๆ จากบิดามารดาของตนมากกว่า นักเรียนที่บิดามารดา มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักเรียน

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ รักใคร่ ใกล้ชิดกันระหว่างบุคคลในครอบครัว ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีผลต่อนักเรียนมาก เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่นักเรียนต้องอยู่ใกล้ชิดมากที่สุด และเป็นสังคมแรกที่เด็กรู้จักตั้งแต่เกิด เด็กจึงเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ จากครอบครัวก่อนที่จะไปเรียนในโรงเรียน ดังนั้นบุคคลในครอบครัวจึงมีบทบาทในการสร้างค่านิยม และวิถีชีวิตของเด็กให้ต่างกันได้ ดังที่ อานนท์ อาภาภิรมย์ (2517)

กล่าวว่า ครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมต่างกัน จะมีวิธีการเลี้ยง อบรม ดูแลบุตรแตกต่างกันไป และวิธีการเลี้ยงดู ย่อมมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของบุตรด้วย ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อการประสบความสำเร็จในการเรียนของเด็ก ดังที่ เฮิร์ลอค (1898) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก และได้สรุปว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมักจะมีครอบครัวที่บิดามารดามีเจตคติที่ดีต่อลูก และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การที่เด็กมีบิดามารดาเข้าใจตน ให้ความรัก ความอบอุ่นและช่วยเหลือในยามที่ต้องการ เด็กย่อมมีสุขภาพจิตที่ดี และการที่ไม่มีปัญหาทางบ้านจะทำให้เด็กเรียนได้อย่างเต็มที่ และยังได้รับการสนับสนุนจากทางบ้าน เช่น ให้คำแนะนำเวลาที่มึปัญหาในการเรียน แนะนำเทคนิคต่าง ๆ ในการเรียน จากผลการวิจัยของ ชเนต สวัสดิฤกษ์ (2527) พบว่าการสนับสนุนจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าตัวแปรภูมิหลังทางสังคมอื่น ๆ

มอร์โรว์ และวิลสัน (Morrow and Wilson, 1961) ได้ทำการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพ่อแม่ที่ให้คำชมเชย ยอมรับ แสดงความสนใจ และเข้าใจ ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ส่วนนักเรียนที่เป็นเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำนั้น มีพ่อแม่ที่ชอบข่มขู่ เข้มงวดกวดขันเกินไป ลงโทษเด็กบ่อย หรือมีฉะนั้นก็ให้ความคุ้มครอง ปกป้องเด็กมากเกินไป บรรยากาศในครอบครัวมีความตึงเครียดและขัดแย้งกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรพินทร์ ชูชม (2522) ชีระ รุญเจริญ และคณะ (2526) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เฟลแลนด์ (Felland, 1981) ศึกษา พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากความสำคัญดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อผลการเรียนของเด็กนักเรียน

การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

บทบาทที่สำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก นอกเหนือจากการเลี้ยงดู อบรมบ่มนิสัย คือ การให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่บุตรหลานของตน เมื่อผู้ปกครองเป็นบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีอิทธิพลต่อการศึกษาของนักเรียน ดังนั้นความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษา จึงเป็นตัวกำหนดที่สำคัญประการหนึ่งว่า นักเรียนจะได้รับการศึกษาอย่างไร ผู้ปกครองที่มีฐานะและสังคมแตกต่างกันมักจะมีความคิดเห็นต่อคุณค่าการศึกษาต่างกัน (ศิริวัลย์ อุดมพรวิวัฒน์, 2525) ความคิดเห็นดังกล่าว จะครอบคลุมไปถึงความต้องการ และความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาของนักเรียนด้วย ผู้ปกครองซึ่งไม่ให้ความเอาใจใส่ต่อการศึกษา ไม่สนับสนุนในเรื่องการศึกษาของนักเรียน จะเป็นผู้ปิดกั้นความก้าวหน้าของการศึกษาของนักเรียน ซึ่งจะมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้วย (Morris, 1972)

บ็องร เอี่ยมรอด (2525) ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2527) และสุรศักดิ์ หลานมาลา (2525) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ ในทำนองเดียวกันว่า

พ่อแม่ ผู้ปกครองจะต้องให้ความรัก ความเอาใจใส่ สนใจในการเรียนและเข้าใจนักเรียนอย่างเพียงพอ และคอยช่วยเหลือแก่เด็กในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานที่เด็กได้รับมอบหมายจากโรงเรียน การบ้าน การให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน การจัดเวลาว่างให้นักเรียนได้มีเวลาดูหนังสือ หรือหาโอกาสพานักเรียนไปพักผ่อน ทัศนศึกษา ตลอดจนการหาอุปกรณ์การเรียนแก่นักเรียนอย่างครบถ้วน สิ่งดังกล่าวล้วนมีส่วนช่วยให้การศึกษาของนักเรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมา กล่าวได้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ปกครองมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับตัวแปรคัดสรรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านมีดังนี้

วิลเลียม อาร์ มอร์โรว์ และ โรเบิร์ต ซี วิลสัน (William R. Morrow and Robert C. Wilson, 1961) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีบิดามารดาที่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนของบุตร ให้คำชมเชย ยอมรับ แสดงความสนใจ และเข้าใจบุตร มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

นอกจากนี้ แอชเวิร์ท (Ashworth, 1964) ได้ทำการวิจัย พบว่า แรงกระตุ้นจากผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยของ ชอร์ และเลแมน (Shore and Leiman, 1960) พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีบิดามารดาที่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนของบุตรมากกว่าบิดามารดาของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

มานูเอล และ เดลกาโด (Manuel and Delgado, 1983) ได้ทำการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 6 ในคอสตาริกา (Costa Rica) จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะมีผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มัลยานี สุมานตรี (Mulyani Sumantri, 1985) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเอาใจใส่ของผู้ปกครองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน และอิทธิพลของระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นปีที่ 9 จำนวน 263 คน ในประเทศอินโดนีเซีย และผู้ปกครองของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การเอาใจใส่ของมารดาไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง การเอาใจใส่ของบิดามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชาย ระดับการศึกษาของบิดามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง อาชีพของบิดาและมารดา มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหญิง แต่ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
คณิตศาสตร์ของนักเรียนชาย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ, 2520) ได้ทำการวิจัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นครู 187 คน นักเรียน 27,897 คน
องค์ประกอบที่ศึกษาทั้งสิ้นมี 4 ประการ คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียน
องค์ประกอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของครู องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
ของนักเรียน ผลการวิจัยในด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ครอบครัวของนักเรียน พบว่า นักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี โดยเฉลี่ย
จะมีผลการสอบดีว่านักเรียนครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า และตัวแปรต่าง ๆ ที่มี
ส่วนช่วยในการอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายใต้องค์ประกอบนี้ ได้แก่
ที่ตั้งของบ้านในชนบท ภาษาที่ใช้ในบ้าน ขนาดของครอบครัว และการมีโอกาใช้สื่อความรู้
ทางการเรียน โดยตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน ความเป็นกลุ่มองค์ประกอบสำคัญ
ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

แต่ผลการวิจัยของ สุมาลี สังข์ศรี (2521) ซึ่งทำการศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับสภาพแวดล้อมทางบ้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ในเขตการศึกษา 6 จำนวน 243 คน กลับพบว่า นักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมทางบ้านแตกต่างกัน
จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนของนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางบ้านอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ในปีเดียวกัน ปัญญากรณ์ ชุตังกร (2521) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
องค์ประกอบทางด้านสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า
องค์ประกอบทางด้านสังคม กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งได้แก่การศึกษา

รายได้ และอาชีพของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ เน็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522) ได้ทำการศึกษาถึงอิทธิพลจากสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการศึกษาของพ่อแม่ สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก
2. ระดับรายได้ของพ่อแม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของพ่อแม่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของลูก

การเรียนของลูก

ศิริวัลย์ อุดมพรวิรัตน์ (2525) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแตกต่างจากการส่งเสริมการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของผู้ปกครองนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

พรทิพย์ ถาวรจักร (2525) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบด้านบิดามารดา องค์ประกอบด้านนิสิต และองค์ประกอบด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้ข้อมูลที่เก็บไว้แล้วของฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับชั้นปีที่ 1 และปีที่ 3 ปีการศึกษา 2524 จำนวน 2,650 คน และ 2,541 คน ตามลำดับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตัวแปรในองค์ประกอบด้านบิดามารดา ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือรายได้ของบิดา ตัวแปรในองค์ประกอบด้านนิสิตที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ เพศ คณะ จำนวนครั้งในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยลำดับที่เลือกของคณะที่ศึกษา จำนวนเงินที่ได้รับในแต่ละเดือน การได้รับรางวัลและวิธีเดินทางมามหาวิทยาลัย และตัวแปรในองค์ประกอบด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต คือ ประเภท

ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่สนใจมากที่สุด และประเภทของกิจกรรมเสริมหลักสูตรของฝ่าย ศิลปและวัฒนธรรมที่สนใจมากที่สุด

จันทิย์ กาญจนะโรจน์ (2520) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่าง ภูมิหลังทางครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัด ชลบุรี จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า อาชีพของบิดามารดา ที่อยู่อาศัยของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ความคาดหวังของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของนักเรียน ความคิดเห็นของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อวิชาคณิตศาสตร์ การเอาใจใส่ของบิดามารดา หรือผู้ปกครองต่อการทำที่บ้านวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน การเสริมทักษะและการให้ความรู้เพิ่มเติมทางคณิตศาสตร์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง การติดตามผลการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของบิดามารดา หรือผู้ปกครองและการให้การสนับสนุนและเสริมกำลังใจนักเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จินตนา ซึ่งจิตติวิสุทธิ์ (2529) ได้ให้แนวคิดในเรื่องการส่งเสริมการเรียนภายใน ครอบครัวว่า พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ควรส่งเสริมการเรียนภายในบ้าน จัดสภาพแวดล้อม ภายในบ้านที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน และการศึกษาหาความรู้ของเด็ก ซึ่งประกอบด้วย สิ่งสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. แรงกระตุ้นเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การแนะแนวทางวิชาการ
3. การสร้างนิสัยที่ดีในการทำงาน
4. การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็ก
5. ความกระตือรือร้นของครอบครัว

ในปีเดียวกัน อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2530) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความพร้อมทางการเงิน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และพบว่า นักเรียนที่มีภูมิหลังในเรื่องเพศ ระดับการศึกษาของบิดา

มารดา อาชีพของบิดามารดา และฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมสูง ได้แก่ นักเรียนหญิง นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับปานกลาง นักเรียนที่บิดามารดามีการศึกษาระดับสูง นักเรียนที่บิดามารดาประกอบอาชีพรับจ้างธุรกิจ และนักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง

ทำนุ วงษ์น้อย (2531) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาอาชีพ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ในองค์ประกอบด้านตัวนักเรียนนั้น รายได้ของผู้ปกครองและระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ต่างกัน มีผลทำให้สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 แนวความคิดเกี่ยวกับตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน งบประมาณ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งหมายความถึง สถานที่และบุคคล ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่ ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน งบประมาณ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับนักเรียน และมีอิทธิพลต่อนักเรียนทั้งสิ้น ซึ่งผู้วิจัยจะขอกล่าวรายละเอียดต่อไป

ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่

ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ หมายถึง ความรับผิดชอบงานด้านวิชาการของครูใหญ่ ซึ่งในเรื่องนี้ อภิกรมย์ ณ นคร (2526) ได้แบ่งงานวิชาการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน
2. การนิเทศการศึกษา
3. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา
4. การวัด ประเมินผล และรายงานผลการศึกษา

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครนั้น สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2528) ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ในด้านการบริหารงานวิชาการไว้ ดังนี้

1. วางโครงการดำเนินงานของโรงเรียน
2. จัดทำโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม และใช้ได้อยู่เสมอ
3. แนะนำควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน
4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการเรียนการสอน
5. ดำเนินการวัดผลการศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบและหลักการวัดผลการศึกษา
6. สนับสนุนให้มีการค้นคว้า ทดลอง ปรับปรุงวิธีสอนให้ดียิ่งขึ้น
7. จัดให้มีการอบรมประชุมภายในโรงเรียน เช่น การปฐมนิเทศครูใหม่ การประชุมครูเพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2516) กล่าวสรุปว่า งานวิชาการภายในโรงเรียนได้แก่ งานที่เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าชั้นเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดอบรมครูประจำการ การเผยแพร่วิชาการ การวัดผลการศึกษา การวิจัยค้นคว้า การประเมินมาตรฐานโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงโรงเรียน และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่ หมายถึง ความสามารถของครูใหญ่ในการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งครอบคลุมถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวิชาการทุกชนิด ทั้งที่เกี่ยวกับตัวครูและนักเรียน ความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลในด้านของประสิทธิภาพของ

การจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึง นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อันเป็นเป้าหมายสำคัญ
นั่นเอง ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของครูใหญ่จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาเพราะเป็นตัวแปร
หนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเช่นเดียวกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
มีดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ อาร์คบ็อลด์ (Archbold, 1982) ได้ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำของอาจารย์ใหญ่กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
เกรด 2 ถึงเกรด 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา 13 โรงเรียนในภาคตะวันตก
ของรัฐวิจิคาโก จำนวน 130 คน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน ตั้งแต่ปี
ค.ศ. 1978-1981 ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ใหญ่ที่มีพฤติกรรมด้านการริเริ่มสูง นักเรียน
จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูง ส่วนโรงเรียนที่อาจารย์ใหญ่มีพฤติกรรมด้านการริเริ่มต่ำ
นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านต่ำ ในปีเดียวกัน ดิกซอน (Dixon, 1981) ได้ศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนในด้านการอ่านของนักเรียนในรัฐแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำ
ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย พรศรี ทองสมจิตร (2518) ได้ศึกษาพฤติกรรม
ทางการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน
382 คน ผลการวิจัยสรุปว่าครูใหญ่มีพฤติกรรมทางการจัดบริหารงานบุคคล
การประสานงานอยู่ในระดับกลาง และมีพฤติกรรมในแต่ละด้านต่อไปนี้ค่อนข้างสูง เรียงตาม
ลำดับ ได้แก่ การทำความเข้าใจตกลงกับคณะครูก่อนปฏิบัติงาน การควบคุมการสอนของครู
การแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชาการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูไปศึกษาต่อ และครูในโรงเรียน
มีความร่วมมือในการทำงานดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้ทำการสำรวจสภาพปัญหาและ
ความต้องการของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากรเป็นครูใหญ่ โรงเรียน

เทศบาล จำนวน 386 คน ผลการวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวิชาการ สรุปได้ว่าการจัดระบบการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ควรมีการจัดอบรมครูในการใช้หลักสูตรใหม่ การวัดผล การบริหาร การจัดบริการแนะแนว จัดศึกษานิเทศก์มาเยี่ยมโรงเรียนเพื่อทราบปัญหา ควรมีศึกษานิเทศก์และศูนย์วิชาการประจำเขต ส่งครูไปดูงาน ศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ควรเพิ่มปริมาณอุปกรณ์การสอนด้านพลาสมา มีศิลปะ เครื่องรับโทรทัศน์ วิทยุให้มากขึ้น และจัดอบรมครูให้รู้จักทำและใช้อุปกรณ์ด้วย

แอม ชินพงษ์ (2521) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารนอกโรงเรียน นักวิชาการภายในโรงเรียน และนักวิชาการนอกโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคใต้ จำนวน 48 โรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างประชากร 391 คน ผลการวิจัยสรุปว่า การปฏิบัติงานด้านวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคใต้ด้านต่าง ๆ ปรากฏว่า งานด้านกิจกรรมนักเรียน และงานด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาของโรงเรียน ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในการสอน โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก งานด้าน กระบวนการบริหาร สื่อการเรียนและห้องสมุด โรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างมาก งานด้านการนิเทศการศึกษา โรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

นิคม ทองพิทักษ์ (2521) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษา บทบาททางวิชาการของครูใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อุบลราชธานี ประชากร คือ ผู้บริหารวิชาการ และตัวอย่างประชากรคือ ครูใหญ่และครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 48,200 และ 300 คน ตามลำดับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า งานวิชาการที่ครูใหญ่ปฏิบัติจากมากไปหาน้อย คือ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร และหลักสูตร และวัสดุประกอบหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน กมล สุดประเสริฐ, 2524) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ความรับผิดชอบของครูใหญ่ และความสนใจของครูใหญ่ด้านการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของครู และต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2524) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูใหญ่ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร จำนวน 165 คน พบว่า

1. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาการบริหารงานวิชาการโดยส่วนรวม ในระดับปานกลางทุกด้าน และเมื่อวิเคราะห์ปัญหาในแต่ละด้าน ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหามากที่สุด เรื่อง การสนับสนุนการปฏิบัติงานวิชาการไม่เพียงพอ

2. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีปัญหาการบริหารงานวิชาการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวม 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการบริหารและสนับสนุนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูต่างก็มีปัญหาในด้านการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อุปสรรคที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานวิชาการตามความเห็นของครูใหญ่ ได้แก่ การขาดงบประมาณสนับสนุน ขาดแคลนครู และนักเรียนส่วนใหญ่ยากจน

หลังจากนั้น ปาจารย์ย์ วัชวัลค์ (2527) ได้ศึกษารูปแบบเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 624 คน ปรากฏว่า ตัวแปรความเป็นผู้นำทางวิชาการของครูใหญ่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ปีเดียวกัน อุทัย ตั้งคำ (2528) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพภาพส่วนตัวนักเรียน สภาพแวดล้อมที่บ้านและโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 604 คน ปรากฏว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการเป็นตัวทำนายที่มีนัยสำคัญที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ปีถัดไป นพมาศ นวนิลิส (2529) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียนและครู สมรรถภาพทางการสอน สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ต่อมา ปราณิ จ้างงเจริญ (2533) ได้ทำการวิจัย การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 11 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2532 จำนวน 1,821 คน ครูจำนวน 610 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 44 คน จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 44 โรงเรียน ที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์พหุระดับ ผลการวิจัยเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ปรากฏว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน และขนาดของโรงเรียน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาแล้ว จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะแตกต่างกันย่อมขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งคือ "ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน"

อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ขนาดของโรงเรียน งบประมาณ
ตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ จะขออธิบายรายละเอียดไปพร้อม ๆ กัน ดังนี้

ในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของจำนวนนักเรียนในชั้นเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยบางเรื่องศึกษาจากอัตราส่วน หรือสัดส่วนของจำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน และบางเรื่องจะใช้ขนาดของชั้นเรียนเป็นตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนในชั้นเรียน ซึ่งอัตราส่วนนักเรียนต่อครู และขนาดของชั้นเรียน ทั้ง 3 อย่างเกี่ยวข้องกับจำนวนนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน แต่ใช้เกณฑ์การกำหนดต่างกัน สำหรับงานวิจัยนี้ใช้คำว่า จำนวนนักเรียนในชั้นเรียน ในความหมายที่หมายถึง จำนวนนักเรียนทั้งหมดในห้องเรียน 1 ห้องเรียน ต่อครูที่ทำการสอนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมีผลต่อการเรียนของนักเรียน ดังที่ โทมัส (Thomas, 1971) กล่าวว่า "ถ้าครูต้องสอนในห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก ครูจะต้องทำงานหนัก ต้องใช้เวลามาก การสอนให้แก่ักเรียนจะถูกจำกัด" ดังนั้น จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนควรมีจำนวนพอเหมาะ ซึ่งจากการศึกษาของ พนม พงษ์ไพบูลย์ (2525) พบว่า ครู 1 คน ควรรับผิดชอบนักเรียนอยู่ระหว่าง 22-24 คน หรือประมาณ 23 คน ซึ่งถ้าจำนวนนักเรียนเกินเกณฑ์ที่เหมาะสม แสดงว่า ครูต้องทำงานหนัก และอาจส่งผลทำให้ การเรียนการสอนมีคุณภาพต่ำลงไป สรุปได้ว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครูจึงเป็นตัวแปรที่ชี้ถึงปริมาณ ความรับผิดชอบของครู เป็นตัวเลขที่ได้จากจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียนต่อจำนวนครูทั้งโรงเรียน การมีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูมาก แสดงว่า ความรับผิดชอบของครูต่อนักเรียนก็ย่อมมีมากกว่าการที่มีอัตราส่วนนักเรียนต่อครูน้อย อัตราส่วนของนักเรียนต่อครูจึงน่าจะเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความแปรปรวนในผลการเรียนของนักเรียน

ตัวแปรอีกด้านหนึ่ง คือ ขนาดของโรงเรียน เป็นตัวแปรที่พบว่า ก่อนข้างมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ดังเช่น รายงานการวิจัยสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2522) ระบุว่า "ผู้ที่เรียนมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งมีนักเรียนตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป มีผู้สอบได้คะแนนเกินครึ่งเป็นจำนวนมาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กนั้น มีผู้สอบได้คะแนนเกินครึ่งมีจำนวนค่อนข้างน้อย พร้อมทั้งให้เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ว่า อาจเป็นเพราะเหตุว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในชุมชนที่หนาแน่น มีครูสอนครบชั้นเรียน อาคารเรียนและอุปกรณ์ การบริหารโรงเรียนดี สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผลการเรียนดีขึ้นด้วย ส่วนนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กนั้นทำคะแนนได้ต่ำ อาจเป็นเพราะเหตุว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในที่ห่างไกล มีประชาชนอาศัยอยู่น้อย ครูไม่ครบชั้นเรียน อาคารเรียนไม่ดี อุปกรณ์การสอนไม่ดีและไม่เพียงพอ การบริหารโรงเรียนไม่ดีพอ เป็นต้น และจากรายงานการสัมมนาการวิจัยประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2521) คณะกรรมการที่ร่วมสัมมนาได้ให้เหตุผลที่ขนาดโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ตามข้อเท็จจริงโรงเรียนขนาดใหญ่มักอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีความเจริญ มีมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง มีครูเพียงพอที่จะสอนในสาขาวิชาเฉพาะได้ และส่วนมากนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จากการวิจัยของ วิเชียร เทียมเมือง (2524) ก็พบเช่นเดียวกันว่า วิชา

คณิตศาสตร์ และวิชาภาษาไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่สูงกว่านักเรียนโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ส่วนนักเรียนโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับ งบประมาณนั้นย่อมสัมพันธ์กับขนาดของโรงเรียนด้วย กล่าวคือ โรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมได้รับการจัดสรรงบประมาณมากกว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจากการศึกษาเรื่อง ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา อาคารสถานที่และครูของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526) พบว่า รายรับของโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ได้รับจากการจัดหารายได้ของโรงเรียนเอง เงินบริจาคเอกชนมีน้อยมาก ส่วนรายจ่ายพบว่า ร้อยละ 90 ของงบประมาณแผ่นดิน เป็นเงินเดือนสูงหรือค่าดำเนินการ การลงทุน ในเรื่องอาคารสถานที่มีเพียงร้อยละ 10 ค่าใช้จ่ายต่อหัวตามรายจ่ายงบประมาณ โรงเรียน ในกรุงเทพมหานครได้รับสูงสุด และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับต่ำสุดด้วยเหตุนี้เอง จึงเป็นที่น่าศึกษาว่า งบประมาณของโรงเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือไม่

สถานแวดล้อมในห้องเรียน

สถานแวดล้อมในชั้นเรียน เป็นสถานแวดล้อมทางกายภาพ ที่มีผลต่อการเรียนของ นักเรียน การจัดห้องเรียนที่มีบรรยากาศดี จะเอื้อต่อการเรียนให้นักเรียนรักห้องเรียน มีความตั้งใจในการเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางโรงเรียนไม่ควรมองข้ามไป การสอน ในปัจจุบันตามหลักสูตร เน้นการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนเป็นส่วนสำคัญทางโรงเรียน ควรสนับสนุนให้เป็นไปได้กว้างขวาง

สุพรีชา หิรัญโต (2524) ได้กล่าวถึง หลักการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนที่ดี สรุปได้ดังนี้

1. ควรมีแสงสว่างในห้องเรียนในระดับที่มองได้ คือ มองเห็นได้เร็ว สบายตา และชัดเจน
2. ควรไกลจากแหล่งกำเนิด เสียงรบกวนจากบริเวณรอบ ๆ หรือภายนอก ห้องเรียน เพราะเสียงรบกวนจะทำให้รู้สึกรำคาญ เครียด กระวนกระวายและเหน็ดเหนื่อย

นอกจากนั้นเสียงรบกวนยังเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน ฉะนั้นควรมีการควบคุมเสียงรบกวน เลือกที่ตั้งโรงเรียนให้ไกลจากเขตจราจรแออัด ถนน ทางรถไฟ เป็นต้น

3. อุณหภูมิ และการถ่ายเทอากาศ อุณหภูมิ และความชื้นควรอยู่ในเกณฑ์ระดับปกติในห้องเรียน หากปราศจากการถ่ายเทอากาศ จะทำให้เกิดความอึดอัด ไม่สบายตัว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องจัดให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

จะเห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ต้องคำนึงถึงความสะอาดต่าง ๆ ทางกายภาพที่เอื้ออำนวย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนของนักเรียน นอกจากนั้นควรจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศทางวิชาการ เช่น จัดที่สำหรับแสดงผลงาน หรือติดเรื่องราวที่น่าสนใจต่าง ๆ โดยนักเรียนช่วยกันจัด จะทำให้ห้องเรียนน่าอยู่ และเป็นการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้นด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรเหล่านี้ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ บีเบอท์ (Beebout Alexander and Simmons) ได้ทำการวิจัยในปี 1974 ในประเทศมาเลเซีย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 89 โรงเรียน จำนวน 7,674 คน ใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นตัวแปรตาม และใช้ตัวแปรอิสระกว่า 20 ตัว ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านโรงเรียน คือ ขนาดของชั้นเรียน และขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากทั่วประเทศ จำนวน 23,555 คน เพื่อค้นหาว่า มีองค์ประกอบใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่า องค์ประกอบทางด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน ที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงตามลำดับ ดังนี้ คือ ขนาด

ของโรงเรียน ประเภทของโรงเรียน สัดส่วนของนักเรียนต่อครู เป็นตัวแปรหนึ่งที่สัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ต่อมา สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ (2521) ศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบที่ไม่ใช่ด้าน สติปัญญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 704 คน ผลการศึกษา พบว่า สัดส่วนของนักเรียนต่อครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่สัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชวนชัย เชื้อสุชน (2522) ศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครู เป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ในปีเดียวกัน สานนท์ ฉายศรีศิริ (2522) ศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบทางด้าน สติปัญญา และด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จากกลุ่ม ตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 354 คน ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของห้องเรียน และวุฒิของครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ของนักเรียน

ในปีต่อมา อรพรรณ วีระกะลัส (2523) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,133 คน จากการศึกษา พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุดในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ คือ ขนาดของ โรงเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู

จากการศึกษาของ มัลลิกา นิตยาพร และคณะ (2525) ได้ทำการศึกษาอุปสรรค และแนวทางที่จะปรับปรุงและส่งเสริมคุณภาพของการประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2524 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบด้านสภาพโรงเรียนส่งผลต่อคุณภาพของ

การเรียนการสอน และตัวแปรด้านบรรยากาศในชั้นเรียนของโรงเรียนกลุ่มสูงกว่าของโรงเรียน กลุ่มต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถจำแนกคุณภาพการเรียนการสอนได้ คือ ความสะอาด และความเป็นระเบียบของชั้นเรียน การถ่ายเทอากาศในชั้นเรียน แสงสว่างในห้องเรียน ความพร้อมของเครื่องใช้ประจำการ ความสะดวกสบายในการเคลื่อนย้าย อุปกรณ์ในชั้นเรียน และการจัดชั้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ สำหรับเรื่องการควบคุมชั้น ปรากฏว่า เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อยและพบว่า ไม่มีองค์ประกอบใดมีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นพมาศ นวพิสิฐ (2529) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักเรียน ครู สมรรถภาพทางการสอน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มวิชาการงานและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน

ประเสริฐ เตชะนระาเกียรติ (2531) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านนักเรียน องค์ประกอบด้านครู สภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 649 คน ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการของอาจารย์ใหญ่หรือผู้บริหารโรงเรียน และขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในปีเดียวกัน กำภู วงษ์น้อย (2531) ได้ทำการวิจัยองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในเขตการศึกษา 5 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ ครู-อาจารย์ผู้สอนวิชาอาชีพ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนตามแผนการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบด้านโรงเรียนนั้น นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน งบประมาณสำหรับการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่

แตกต่างกัน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและรายงานผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ ตัวแปรคัดสรรทั้ง 4 ด้าน คือ ตัวแปรคัดสรรด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและ พื้นฐานอาเซียน ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน พอสรุปได้ว่า ตัวแปรคัดสรรด้านนักเรียน ซึ่งได้แก่ เพศ เจตคติต่อการเรียน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาเซียน ความรู้พื้นฐานเดิม ตัวแปรคัดสรรด้านครูผู้สอน กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาเซียน ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิกการศึกษา จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนใน 1 สัปดาห์ การได้รับการอบรมทางวิชาการคุณภาพการสอนของครู ตัวแปรคัดสรรด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ซึ่งได้แก่ รายได้ของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตัวแปรคัดสรรด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ความเป็นผู้นำด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดของโรงเรียน อัตราส่วนนักเรียนต่อครู งบประมาณและสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาเซียนของนักเรียนได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย